

วารสารสันติสุขปริทรรศน์

Journal of Peace Periscope

ISSN : 2822-0455 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

Vol. 3 No. 2 Jul. - Dec. 2022

วารสารสันติสุขปริทรรศน์ Journal of Peace Periscope

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565) Vol.3 No.2 (July-December 2022)

ISSN : 2822-0455 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารสันติสุขปริทรรศน์ Journal of Peace Periscope (JPP) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเชิงวิชาการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลงานวิจัยให้แก่คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สู่สาธารณชนและแวดวงวิชาการ ขอบเขตวารสารมุ่งเน้นเปิดรับบทความจากสาขาด้านศาสนาและปรัชญา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยและสังคมศาสตร์ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ทั้งนี้เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดการเผยแพร่

วารสารเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ ฉบับที่ 1 ระหว่างมกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

พระครูชลธารพิทักษ์ เจ้าอาวาสวัดแม่ฮ่องไคร้

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. ศาสตราจารย์ ดร.พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมย์ สีดำคำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาวิเศษ เสาะพบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทรแดง มหาวิทยาลัยพะเยา
8. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญย์ นิลเกษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวี จันทรส่อง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล มหาวิทยาลัยแม่โจ้
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พืชทองหลาง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คุณากร กรสิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
14. อาจารย์ ดร.มนตรี หลินภู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
15. อาจารย์ ดร.ณัฐชานันท์ วงศ์มูลธิกร มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

ฝ่ายจัดการวารสาร

นางศิรินทิพย์ ผาเจริญ

สำนักงาน

สำนักงานวัดแม่ฮ่องไคร้ เลขที่ 9 หมู่ที่ 8 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จัดพิมพ์โดย

ร้านธนพร เลขที่ 152/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมย์ สีดาคำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร มหาวัน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมพร ตันตรา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
6. อาจารย์ ดร.วัฒนา นนทชิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทบรรณาธิการ

วารสารสันติสุขปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2565 ซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย หรือบทความทวิการณหนังสือด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา ตลอดจนสหวิชาการ ต่าง ๆ เพื่อเป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักวิจัยและนักวิชาการ รวมถึงเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในวงวิชาการ อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ก้าวหน้าอย่างเข้มแข็งต่อไป ซึ่งกองบรรณาธิการจะเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัย เพื่อให้กว้างขวางมากขึ้น

ฉบับนี้ มีบทความวิจัยและบทความทวิการณหนังสือที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ทั้งสิ้น 5 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 4 เรื่อง คือ 1) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยวินิจ ฝาเจริญ และคณะ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยกาญจนา คลายใจ และคณะ 3) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยอภิรมย์ สีดาคำ และคณะ และ 4) ชุมความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท โดยสายพิน เลาว้างและ

วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ และบทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 เรื่อง คือ ปรัชญาการเมือง: ความรู้แบบพกพา โดยภาวิดา รังสีและเชษฐ ใจเพชร

กองบรรณาธิการต้องขอขอบพระคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่เชื่อมั่น และไว้วางใจให้วารสารสันติสุขปริทรรศน์ ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ผลงานของท่าน และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์หกลั่นกรองและปรับปรุงบทความให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และนำไปสู่มุมมองที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติส่วนรวมต่อไป

(พระครูชลธารพิทักษ์)

บรรณาธิการ

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
จึงไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ค
บทบรรณาธิการ	ค

บทความวิจัย

ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	1
: วินิจ ฝาเจริญ, สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล, สถาพร แสงสุโพธิ์, นนท น้ำประทานสุข	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	13
: กาญจนา คลายใจ, วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ	
ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	23
: อภิรมย์ สีดาคำ, นพดณ ปัญญาวิรัตน์ , วินิจ ฝาเจริญ	
ชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท	33
: สายพิน เลาว้าง, วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ	

บทวิจารณ์หนังสือ

ปรัชญาการเมือง: ความรู้ฉบับพกพา	46
: ภาวิดา รังษี , เชษฐ ใจเพชร	

บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่

The role of local community leaders in strengthening and
sustainability according to the philosophy of sufficiency economy of
Ban Pong Kum community Tambon Pa Miang Doi Saket District Chiang
Mai Province

วินิจ ผาเจริญ, สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล, สถาพร แสงสุโพธิ์, นนท์ น้ำประทานสุข¹
Winit Pharcharuen, Suriyajas Techatanminasakul, Sathaporn Saengsupho,
Non Naprathansuk¹

Received: 3 November 2022; Revised: 5 December 2022; Accepted: 6 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน วิธีการดำเนินการวิจัยโดยการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทั้งบทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม บทบาทดังกล่าว สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด รวมทั้งเกิดการรวมกลุ่มสามารถสร้างอาชีพและเกิดรายได้ในชุมชน โดยการให้ชุมชน

¹ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ : School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: winit.phacharuen@gmail.com

ตัดสินใจแก้ไขปัญหาและจัดการกับปัญหาด้วยพลังของคนในชุมชน ตลอดจนบทบาทการอนุรักษ์ และส่งเสริมสนับสนุนโดยการให้คุณค่าและความสำคัญกับหลักปฏิบัติศาสนกิจและวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งสะท้อนออกในด้านภาษา ศาสนา การแต่งกาย และกิจกรรม ประเพณีต่างๆ 2) ปัญหาและอุปสรรคของผู้นำชุมชนพบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะพบปัญหาอุปสรรค ขัดขวางในการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคือขาดความสามัคคีร่วมมือจากคนในชุมชน ขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงาน ไม่คล่องตัวและไม่ต่อเนื่อง 3) สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องสร้าง กระบวนการร่วมมือจากประชาชนและภาครัฐให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอใน การดำเนินงานและควรส่งเสริมการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพของกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียง

คำสำคัญ: บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่น; การเสริมสร้างความเข้มแข็ง; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the role of local community leaders in strengthening and sustainability according to the Sufficiency Economy Philosophy. Case Study of Pong Kum Community Pa Miang Subdistrict Doi Saket District 2) To study the condition of problems and obstacles, the role of the local community leaders in strengthening and sustainability according to the Sufficiency Economy Philosophy 3) to propose solutions to the problems It is a qualitative research. The randomized population used in the research were 15 formal and informal community leaders selected by specific means. The methodology was conducted by collecting data from the field by semi-structured interviews. Data were collected and then analyzed and synthesized and presented by descriptive research results. The results of the research showed that 1) Local community leaders play important roles in social, economic, political and cultural roles. able to solve the unemployment problem drug problem Including the formation of a group that can create a career and generate income in the community By allowing the community to make decisions and deal with problems with the power of the people in the community. as well as the role of preserving and promoting by giving

value and importance to religious practices and cultures that have been inherited from ancestors, reflected in language, religion, dress and various traditional activities; Community leaders found Local community leaders will encounter obstacles in the implementation of community strengthening, namely the lack of unity and cooperation from people in the community. Lack of support from government agencies especially the budget is not enough As a result, the operation is inconsistent and inconsistent. 3) As for the solutions to the obstacles, for example, community leaders need to create more processes of cooperation from the people and the government. Including the allocation of sufficient budget for operations and should promote the integration of group occupations for continuous development to make people in the community have jobs and have sufficient income.

Keywords: local community leadership roles; strengthening; Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

การอยู่ในชุมชนสังคมมีความแตกต่างและหลากหลาย ทั้งในด้านของความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ทำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและจะทำให้เกิดการพัฒนาในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ตอบสนองต่อความต้องการบรรลุประโยชน์ก็ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจระหว่างกัน สื่อกลางที่สำคัญในการประสานคนในชุมชนคือ “ผู้นำชุมชน” ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนาให้ไปสู่จุดหมาย นำพาชุมชนท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับประเทศ (เอมอร แสนภูวา, 2560)

การพัฒนาท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จนั้นมีหลายปัจจัยที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้ทีละขั้นผ่านมาได้มีแนวทางต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมาโดยตลอด แต่ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความสำเร็จ คือผู้นำชุมชน หรือผู้นำท้องถิ่น เนื่องจากผู้นำในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ เพราะผู้นำท้องถิ่น คือ บุคคลที่ช่วยให้ผู้อื่นหรือชุมชนได้มีการตกลงกัน และพยายามหาทางให้ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้ บทบาทของผู้นำท้องถิ่นจะมีอิทธิพลต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น อันจะ

ก่อให้เกิดการร่วมมือกันในการทำงาน โดยมุ่งความสำเร็จของชุมชนเป็นสำคัญหรืออาจกล่าวได้ง่ายๆ โดยสรุปว่า ผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้มีอำนาจหรืออิทธิพลสามารถชักจูงคนในชุมชนได้ ผู้ที่เป็นบุคคลที่จะมาช่วยประสานกำลังแรงใจและสมองในการทำงานร่วมกันในทางที่ดีเป็นธรรมให้กับสังคม เหตุนี้งานในการพัฒนาชุมชน จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่ระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนา และเพื่อให้งานพัฒนานั้นไปสู่จุดหมายได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันในการบริหารและการพัฒนาในหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานในภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยเฉพาะการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญการพัฒนาในรูปแบบของการบูรณาการเป็นอย่างมาก เนื่องจากการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่นเพราะการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นการพัฒนาที่ใช้องค์ความรู้โดยรวมนำมาผสมผสานให้เกิดการพัฒนาและใช้การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า ในปี 2554 กรมการพัฒนาชุมชน จึงส่งเสริมให้ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่อยู่ในระดับตำบล มีภารกิจในการบูรณาการแผนชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทรับผิดชอบในการบูรณาการ แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ทุกหมู่บ้านในชุมชนให้เป็นแผนชุมชนบูรณาการระดับตำบล เพื่อใช้ในการปรับปรุงเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนนำไปพิจารณาเป็นข้อบังคับงบประมาณประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป นอกจากนี้ยังส่งต่อให้อำเภอใช้ในการบูรณาการแผนระดับอำเภอ เป็นแผนพัฒนาอำเภอ และส่งต่อให้จังหวัด ใช้ในการบูรณาการแผนระดับจังหวัด เป็นแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อใช้พิจารณาจัดทำของงบประมาณต่อไปอีกด้วย ในการบริหารการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ก็เช่นเดียวกัน ได้นำหลักการพัฒนาแบบบูรณาการมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ผ่านมาก็ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาการแบบบูรณาการในท้องถิ่น อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน แต่พบว่าในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนยังไม่มีแผนชัดเจนในหลักการการพัฒนาแบบบูรณาการมากเท่าไร โดยเฉพาะผู้นำในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแบบบูรณาการ การให้ความสำคัญและการส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการในท้องถิ่น และการนำการบูรณาการไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลของการวิจัยนี้ จะนำมาซึ่งความรู้เพื่อมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาเกิดความมั่นคงแข็งแรงและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน และเพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในประเด็นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากข้อมูลเอกสารเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลงานทางวิชาการ หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม (Field research) ทำการศึกษาจากองค์กรชาวบ้านที่ทำการศึกษาวิจัย โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key informant interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสังเกตการณ์ ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมขององค์กรชาวบ้านที่ทำการศึกษา เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น เป็นต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 2.1 กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key informant) เป็นกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีบทบาทในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 15 คน

- 2.2 การสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ในการระดมความคิดเห็นของกลุ่มโดยใช้เทคนิค Appreciation-Influence-Control: AIC การระดมความคิดเห็น เพื่อเป็นแผนความรู้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นต่างๆ ร่วมกับคนในชุมชน

- 2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการเพื่อศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติระหว่างประชาชนในหมู่บ้านจากการทำกิจกรรมร่วมกัน

- 2.4 การสังเกต การสังเกตการณ์เป็นเทคนิคการรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยการใช้สายตาเฝ้าดูหรือศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ

2.5 การประชุมแบบมีส่วนร่วมเป็นการระดมสมองทำให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหาความต้องการ ศักยภาพของชุมชนในเรื่องราวต่างๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ การใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนการสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎี เอกสาร โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยข้อมูลเชิงพรรณนาเป็นข้อความที่บรรยายอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับข้อค้นพบ การพรรณนาจะครอบคลุมสาระสำคัญของข้อมูล และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ค้นพบบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในมิติต่างๆ ดังนี้

1) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเมือง พบว่า บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์หรือบุคคลทางการเมือง และบทบาทของผู้นำในมุมมองของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนหรือการร่วมมือกับภายนอกเพื่อแก้ไขปัญหา โดยเพื่อให้คนในชุมชนมีความตระหนักร่วมกันถึงสิทธิและจิตสาธารณะร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

2) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคม พบว่า มีบทบาทในการสร้างความรักและความสามัคคี บทบาทในการควบคุมความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้ดำเนินเป็นไปด้วยดี บทบาทการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านอาชีพ สวัสดิการ การดำรงชีพรวมทั้งการนำหลักคำสอนของศาสนาช่วยในการป้องกันเกี่ยวกับอบายมุขและยาเสพติด

3) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชน โดยอาศัยการกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกๆ คนในกลุ่ม กลุ่มต้องมีกิจกรรมในการแปรรูปการผลิต จัดระบบการผลิต การจำหน่ายที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันให้สมาชิกในกลุ่มได้รับประโยชน์สูงสุดตอบสนองอย่างเข้ากันได้กับเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชน การบริหารจัดการ มีการระดมความคิด และการแก้ปัญหาาร่วมกัน ด้วยการยึดถือสมาชิกของกลุ่มเป็นแกนหลักภายใต้ความสัมพันธ์แบบญาติมิตร แสดงให้เห็นถึงการจัดการและพึ่งพาตนเองในชุมชน

4) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านวัฒนธรรม พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการสืบทอดวัฒนธรรม ด้วยการอนุรักษ์และส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมชุมชน ให้ดำรงอยู่ต่อไปได้โดยการนำเอาวัฒนธรรมชุมชนที่ยึดมั่นในหลักการของศาสนามาผสมผสานอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตชุมชน มาเป็นฐานในการรวมพลังเพื่อสร้างให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักในคุณค่า ชำนาญถึงคุณค่าจนเกิดความห่วงแหน และพร้อมที่จะดูแลและปกป้อง มีการถ่ายทอดจนคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 2 สภาพปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในมิติด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) มิติด้านการเมือง ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และขาดความร่วมมือจากคนในชุมชน โดยไม่มีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือการแสดงออกถึงการต่อต้านไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้นำร้องขอ 2) มิติด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาความยากจน เป็นสภาพการดำรงชีวิตของคนในชุมชนที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิต 3) มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาด้านการรวมกลุ่มสมาชิก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกลุ่มของสมาชิกยังไม่มั่นคงขาดความร่วมมือ และเนื่องจากนั้นขาดงบประมาณสนับสนุนหรือมีงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงาน เพราะสมาชิกมีรายได้น้อย 4) มิติด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ขาดแรงสนับสนุนในการดำเนินงานของภาครัฐ และขาดการใช้มิติทางวัฒนธรรมชุมชนอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเนื่องจากการดำเนินการด้านวัฒนธรรมชุมชนที่ผ่านมา ยังมีลักษณะเป็นการรับนโยบายหรือแนวทางการดำเนินการพัฒนาวัฒนธรรมจากส่วนกลาง โดยยังไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้มิติทางวัฒนธรรมชุมชนอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตและยังขาดองค์ความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยวิเคราะห์สังเคราะห์ จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยซึ่งสามารถสรุปได้โดยมีปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการแก้ไขอย่างยั่งยืน ได้แก่ 1) ปัจจัยภาวะผู้นำ 2) ปัจจัยกระบวนการเรียนรู้ 3) ปัจจัยระบบภาคีเครือข่าย 4) ปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี 5) ปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐองค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งการปัจจัยเหล่านี้มีการปรับกระบวนการทำงานของคนในชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยการส่งผ่านเจตนารมณ์เกี่ยวกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์และมีจุดยืนทางความคิด วิธีคิด เห็นคุณค่าและเป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้เกิดความจิตสำนึกต่อชุมชนในการพัฒนา และพร้อมที่จะร่วมการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนดำเนินงานต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลประกอบด้วยดังนี้

ผลการวิจัย บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในมิติด้านสังคม พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาททางด้านสังคม คือ บทบาทการสร้างความรักความสามัคคี พร้อมมีการควบคุมและดูแลสัมพันธ์กลุ่มและสมาชิกดำเนินไปด้วยดี และบทบาทการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นโดยมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านอาชีพ สวัสดิการ การดำรงชีพรวมทั้งการนำหลักคำสอนของศาสนามาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนเข้มแข็งของไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2541) ที่กล่าวได้ว่า ชุมชนที่เข้มแข็งนั้นมีลักษณะเป็นส่วนรวม ผู้คนในสังคมแสดงออกซึ่งสำนึกและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมส่วนรวมโดยเข้าไปมีส่วนร่วม และรับผิดชอบต่อก่อให้เกิดสังคมที่ดีงาม นอกจากนี้ชุมชนเข้มแข็งยังมีลักษณะของการที่ผู้คนหันหน้าเข้าหากันเพื่อเผชิญกับปัญหาหรือแรงกดดันจากสังคมภายนอกหรือจากความตั้งใจในความปรารถนาาร่วมกันของคนในชุมชนว่าต้องการให้ชุมชนของตนเป็นเช่นไร โดยความเป็นชุมชนที่แท้จริงนั้นย่อมดำเนินไปบนพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รู้จักใจกว้างยอมรับความแตกต่างและความหลากหลาย ซึ่งเป็นหลักของระบอบประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาททางด้านเศรษฐกิจคือการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชน โดยอาศัยการกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกๆ คนในกลุ่ม กลุ่มต้องมีกิจกรรมในการแปรรูปการผลิต จัดระบบการผลิต การจำหน่ายที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันให้สมาชิกในกลุ่มได้รับประโยชน์สูงสุดตอบสนองอย่างเข้ากันได้กับเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชน การบริหารการจัดการ มีการระดมความคิด และการแก้ปัญหาาร่วมกัน ด้ายการยึดถือสมาชิกของกลุ่มเป็นแกนหลัก ภายใต้ความสัมพันธ์แบบญาติมิตร ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2565) ที่ได้กำหนดลักษณะชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนไว้ว่า 1) สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นว่าตนเองและคนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ 2) สมาชิกในชุมชนรักที่จะพึ่งตนเอง มีความเอื้ออาทร รักห่วงใยกันและพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนร่วมกัน 3) สมาชิกชุมชนเลือกผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนชุมชนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) มีการตัดสินใจและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนร่วมผลักดันอย่างแข็งขัน 5) สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมประเมินสภาพปัญหาของชุมชน ร่วมกำหนดอนาคตของชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินการงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาของชุมชน 6) สมาชิกชุมชนเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองและชุมชน จากการเข้าร่วมเวทีชาวบ้านและการทำงานร่วมกัน 7) มีแผนของชุมชนในการพัฒนาทุกด้าน โดยมุ่งพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน 8) การพึ่งภายนอกเป็นการพึ่งพาเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป 9) มีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นหรือหมู่บ้านอื่น ท้องถิ่นหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ในลักษณะความสัมพันธ์แบบเพื่อนแท้

ผลการวิจัยบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเมือง พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาทของผู้นำในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นนั้น มีบทบาทในการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง บทบาทของผู้นำในการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง บทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์หรือบุคคลทางการเมือง และบทบาทของผู้นำในมุมมองของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของแก้วสรร อติโพธิ (2540) ที่ว่าจะต้องมีกระบวนการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่นที่สามารถยอมรับสิทธิตามกฎหมายในกระบวนการไต่สวนสาธารณะ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและต้องมีการกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากร

ผลการวิจัยบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในด้านวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาทของผู้นำในการสืบทอดวัฒนธรรม ด้วยการอนุรักษ์และส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมชุมชน ให้ดำรงอยู่ต่อไปได้โดยการนำเอาวัฒนธรรมชุมชนที่ยึดมั่นในหลักการของศาสนามาผสมผสานอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตชุมชน มาเป็นฐานในการรวมพลังเพื่อสร้างให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักในความสำคัญ ชำบซึ่งถึงคุณค่าจนเกิดความห่วงหาและพร้อมที่จะดูแลและปกป้อง มีการถ่ายจากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนเข้มแข็งของเพ็ญศรี ศิริสวัสดิ์ (2542) พบว่าเป็นเพราะคนในชุมชนมีพื้นฐานด้านศาสนา วัฒนธรรม มีค่านิยมดั้งเดิม รักษาและยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณี มีวิถีชีวิตแบบคนไทยซึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและสร้างความสัมพันธ์ด้านจิตใจให้มีความรักความสามัคคี เป็นเสมือนเกราะป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นและยังมีปัจจัยที่ส่งผลให้กิจกรรมและชุมชนเกิดความเข้มแข็งอีก คือปัจจัยภายใน ได้แก่ คณะกรรมการ สมาชิก ชุมชนและสถาบันเข้มแข็ง

สภาพปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้ ด้านการรวมทุนและงบประมาณ ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประเด็นการหาแหล่งทุนให้กลุ่มอาชีพกู้ยืมและการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาต่างๆ ของชุมชน มีปัญหาอุปสรรคทั้งนี้ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนต่างๆ อยู่แล้ว ประกอบกับหน่วยงานของรัฐสรรงบประมาณแต่ละปีเพื่อสนับสนุนกิจกรรมชุมชนมีไม่มากเท่าที่ควร และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัตนะ จันทน์พรัตน์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ที่สรุปถึงปัญหาและอุปสรรคไว้ว่าปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนย่อย กรรมการชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่า เกิดจากการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำกิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนย่อยไม่เพียงพอ ปัญหาการขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนย่อย ปัญหาขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาลกับคณะกรรมการชุมชน และความไม่พร้อมของสถานที่ทำการชุมชน สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนนั้นเห็นว่า ควรมีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาลกับกรรมการชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการพัฒนาชุมชนย่อย และควรจัดให้มีสถานที่ทำการชุมชนถาวร

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลมาทั้งหมด จะเห็นว่าบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นความคิดรวบยอดให้เห็นถึงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการแก้ไขอย่างยั่งยืน โดยมี 1) ปัจจัยภาวะผู้นำ 2) ปัจจัยกระบวนการเรียนรู้ 3) ปัจจัยระบบภาคีเครือข่าย 4) ปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่านิยมวัฒนธรรมประเพณี 5) ปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐองค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งการปัจจัยเหล่านี้มีการปรับกระบวนการทำงานของคนในชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยการส่งผ่านเจตนารมณ์เกี่ยวกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์และมีจุดยืนทางความคิด วิธีคิด เห็นคุณค่าและเป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้เกิดความจิตสำนึกต่อชุมชนในการพัฒนา และพร้อมที่จะร่วมการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนดำเนินงานต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมคุณค่าบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้ง

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาทุกกิจกรรมควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง จะทำให้คนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่งจึงมีการทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อผลสำเร็จร่วมกัน นอกจากนั้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริใช้ได้ดีกับทุนชุมชนเน้นการลดรายจ่าย สร้างอาชีพมีงานทำมีรายได้ ทำให้พอมีพอกิน พึ่งตนเองได้ ด้วยเหตุนี้การสร้าง ความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ชุมชนต้องยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และการยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีในตัวผู้นำทุกประเภท การมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

1.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิธีการพัฒนาเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้นำเพื่อทดแทนผู้นำที่เป็นคนรุ่นเก่า
- 2) ควรทำการศึกษาการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้นำเครือข่ายวิสาหกิจ เพื่อจะเป็นเครือข่ายของผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยย่อยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอคลองสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณจากวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่ แกนนำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและภาคประชาชน นักวิชาการ วิทยากรแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ ในการสละเวลาให้ข้อมูล การสัมภาษณ์และร่วมกันสนทนากลุ่มย่อย ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมทุกท่านที่ได้เอื้ออำนวยทั้ง ที่ร่วมให้ข้อมูล อำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยจนทำให้งานวิจัยนี้บรรลุผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- แก้วสรร อดิโพธิ. (2540). การมีส่วนร่วมของประชาชน: กุญแจดอกสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. (2541). ประชาคมตำบล. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2565). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการ. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สหมิตรพร รินดี้งแอนด์พับลิชชิง จำกัด
- เอมอร แสนภูวา. (2560). บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารพัฒนาสังคม, 19 (2), 37-52

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์
ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเขตอำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

Factors affecting the decision-making of providers of logistics
transportation for agricultural processed food entrepreneurs In
Sansai District, Chiang Mai Province

กาญจนา คลายใจ, วันเพ็ญ เจริญตระกูลปีติ¹

Kanjana Khelaijai, Wanpen Charoentrakulpeeti¹

Received: 8 November 2022; Revised: 13 December 2022; Accepted: 16 December 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ของบริษัทผู้ให้บริการ ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ 2 ชุด ชุดแรก เพื่อจำแนกปัจจัยแต่ละด้านที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ โดยสัมภาษณ์ตัวแทนจากโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการจัดการด้านการขนส่ง ทั้งหมด 6 แห่ง และแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 เพื่อค้นหาระบบการบริการในด้านต่างๆ ของบริษัทขนส่งโลจิสติกส์จากตัวแทนจากบริษัทขนส่งโลจิสติกส์ 3 แห่ง ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์มากที่สุด มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านลักษณะองค์กรผู้ให้บริการ ปัจจัยด้านการบริการ และปัจจัยด้านการตอบสนองต่อลูกค้าอย่างรวดเร็ว สำหรับผลการศึกษาระบบการให้บริการบริษัทโลจิสติกส์ พบว่าบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์แต่ละบริษัทมีความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจมากที่สุด ซึ่งต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University

Corresponding Author, E-mail: KanjanaKhelaijai@gmail.com

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตรได้ทั้งด้านความพร้อมของรถขนส่ง ประเภทรถขนส่ง ราคา ขนาดและจำนวนรถขนส่งโลจิสติกส์เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและความมั่นใจกับลูกค้า

คำสำคัญ: การขนส่ง; โลจิสติกส์; ระบบการให้บริการขนส่งโลจิสติกส์

Abstract

The study of factors affecting the decision-making of providers of logistics transportation for agricultural processed food entrepreneurs in Sansai District, Chiang Mai Province aims to study the service system, transportation company, and logistic service in San Sai District, Chiang Mai Province. The study uses the two sets of interviews to classify the factors influencing the decision-making of six agricultural processing industries on Logistics transportation. The second interview focused on logistic transport companies by interviewing three companies. The results showed the factors influencing the choice of logistics services comprising four elements: price, the reputation of the organization, service quality, and rapidly customer responses. They decided to select a logistic transportation company based on their product types. For the results of the logistic system, each logistics company has a high effort to service customers' satisfaction. The logistic transport company prioritizes systematic division of labor to service high quality to the customers, which responds to the needs of entrepreneurs in terms of fast and adequate delivery with the proper pricing and type of shipping to make convenience and confidence for the customer.

Keywords: transportation; logistics; logistics transportation services

บทนำ

ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตรมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง โดยแต่ละองค์กรต่างก็พยายามหาวิธีการบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุนทางการผลิตและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าด้วยการบริหารจัดการที่ดีกับกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การบริการ คุณภาพของสินค้า การจัดส่งสินค้าที่รวดเร็วและครบตามจำนวนตามความต้องการลูกค้า ตลอดจนในเรื่องการกระจายสินค้าที่รวมราคาค่าขนส่งจากบริษัทผู้ผลิตต้น

ทางไปยังลูกค้าปลายทาง เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบและให้ความสำคัญอย่างยิ่ง และด้วยกระแสบริโภคนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้สินค้าประเภทอาหารแปรรูปต้องตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และต้องมียุทธศาสตร์ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหาร เช่น รูปแบบอาหาร รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ นอกจากนี้การกระจายสินค้าที่ต้องถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็วและมีคุณภาพด้วยราคาค่าขนส่งที่ถูก ก็เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเช่นกัน การจัดการด้านโลจิสติกส์จึงมีความจำเป็นในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปซึ่งต้องใช้ความละเอียดรอบคอบเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมอื่นๆ การจัดส่งสินค้าเป็นกิจกรรมที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากแหล่งผลิตและผู้บริโภคมักไม่ได้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ดังนั้นผู้ผลิตจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่มีการขนส่งในกระบวนการผลิตสินค้าต่างๆ การขนส่งถือว่ามีความสำคัญมากเทียบเสมือนเป็นหัวใจสำคัญของแทบทุกภาคธุรกิจ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีส่วนในการเชื่อมโยงและสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการผลิต การจัดการวัสดุคงคลังกระบวนการจัดซื้อ การจัดการคลังสินค้ารวมถึงการให้บริการลูกค้า การขนส่งเป็นหนึ่งในต้นทุนโลจิสติกส์และเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากในการกำหนดราคาสินค้า อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายในส่วนของกิจกรรมนี้ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนทั้งหมด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจแปรรูปอาหารในการเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากอำเภอสนทรายเป็นอีกหนึ่งอำเภอที่มีที่ตั้งอยู่ชานเมืองซึ่งห่างออกไปจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ไม่มากนักและมีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการแปรรูปทางการเกษตรในทุกขนาด ชาวบ้านในอำเภอสนทรายส่วนใหญ่มีการทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก จึงสะดวกและเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการประหยัดค่าขนส่งวัตถุดิบมายังโรงงานอุตสาหกรรม โดยทำการศึกษาในปัจจัยยังมียผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์และทำการศึกษาระบบการให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ของบริษัทผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตรในขณะเดียวกันก็สามารถเป็นข้อมูลสำคัญของธุรกิจการขนส่งโลจิสติกส์ที่ทราบความต้องการที่แท้จริงของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กรที่จะช่วยให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ในกระบวนการส่งมอบสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็วและทั่วถึงเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนขยายบริการให้ครบวงจร รวมถึงการวางแผนการใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ด้วยต้นทุนที่ต่ำ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและ

บริการและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้า อันจะนำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของธุรกิจได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาระบบการให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ ที่โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทางการเกษตรในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เลือกใช้บริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากโรงงานอุตสาหกรรมธุรกิจอาหารแปรรูปทางการเกษตร และศึกษาระบบการให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ของบริษัทผู้ให้บริการ ในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในหัวข้อต่างๆ ดังนี้ 1.ด้านความสามารถ 2.ด้านการเข้าถึงบริการ 3.ด้านการติดต่อสื่อสาร 4.ด้านความน่าเชื่อถือ และ 5.ด้านความปลอดภัย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการขนส่ง

ข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ ข้อมูลพื้นที่ศึกษาอำเภอสนทรายจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลจากวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการลงพื้นที่สัมภาษณ์จากตัวแทนโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ทั้งหมด 6 แห่ง ในเขตพื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ และบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ที่ทางโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตรที่ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 6 แห่งเลือกใช้บริการ จากนั้นลงพื้นที่ศึกษาระบบการให้บริการขนส่งของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ทั้งหมด 3 แห่ง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ และการพรรณนาสำหรับข้อมูลที่ได้ทำการสัมภาษณ์ตัวแทนโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทางการเกษตร และบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูปทางการเกษตร ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ ในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทางการเกษตร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้โลจิสติกส์ของแต่ละโรงงานอุตสาหกรรมพิจารณาจากประเภทของผลิตภัณฑ์ของโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตอาหารจำพวกที่ไม่ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิเสียหายยาก ไม่ต้องการความทนุทนอมมากนัก มีการผลิตเป็นจำนวนมาก น้ำหนักเยอะและโรงงานอุตสาหกรรมใช้รถขนส่งโลจิสติกส์จำนวนมาก เช่น อาหารกระป๋อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งโลจิสติกส์ด้าน คือ ปัจจัยด้านราคา เพราะราคาค่าขนส่งโลจิสติกส์มีความสำคัญมากต่อต้นทุนทางการผลิต เพราะฉะนั้นการเลือกโลจิสติกส์ต้องมีการพิจารณาวางแผนจัดการให้ดี มีโรงงานอุตสาหกรรม 3 แห่ง ที่ให้ความสำคัญในด้านราคาเป็นปัจจัยแรกในการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์มากที่สุด และอีก 3 แห่ง ให้ปัจจัยด้านราคาเป็นปัจจัยที่ 2 รองจากปัจจัยอื่นๆ ดังตารางที่ 1

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ต้องควบคุมอุณหภูมิ เช่น อาหารแช่เย็น อาหารแช่แข็ง อาหารสดที่เสียหายง่าย ซึ่งประกอบไปด้วยเทียนเชียงซีผิง และบริษัทเชียงใหม่โฟเซ่นฟู้ดส์ โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้จะเลือกพิจารณาจากลักษณะองค์กรผู้ให้บริการก่อนว่า 1) ลักษณะของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์มีความสอดคล้องกับลักษณะธุรกิจของโรงงานอุตสาหกรรม 2) มีความรู้สึกอบอุ่นและสบายใจกับการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ที่เลือกใช้งานอยู่ 3) บริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์มีการแบ่งแยกหน้าที่ของแต่ละฝ่ายงานชัดเจน และ 4) บริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์มีการแบ่งแยกหน้าที่อย่างเหมาะสม โดยมีโรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่งที่ให้ความสำคัญในด้านลักษณะของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์เป็นปัจจัยแรกในการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ และอีก 4 แห่ง ที่ให้ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์เป็นปัจจัยที่ 2 3 และ 4 รองลงมาจากปัจจัยอื่นๆ

สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตอาหารที่ไม่ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ แต่สามารถเสียหายได้ง่าย เน้นการส่งออกนอกประเทศ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมผลิตผลไม้อบกรอบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการบริการ ผลผลิตภัณฑ์ที่ทำการขนส่งต้องสามารถติดตามได้ ตรงต่อเวลา และสามารถรักษาสภาพเดิม ผลผลิตภัณฑ์ไม่เสียหาย เพราะเน้นการส่งออกนอกประเทศ สินค้าต้องมีคุณภาพ มีโรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง ที่ให้ความสำคัญในด้านการบริการของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์เป็นปัจจัยแรกในการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ และอีก 5 แห่ง ที่ให้ปัจจัยด้านการบริการของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์เป็นปัจจัยที่ 2 3 และ 4 รองลงมาจากปัจจัยอื่นๆ

สำหรับปัจจัยด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยที่โรงงานอุตสาหกรรมเลือกเป็นลำดับสุดท้าย เพราะผู้ประกอบการเชื่อว่าบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ต้องมีความอยากบริการให้ลูกค้าพึงพอใจที่สุดทุกบริษัทอยู่แล้ว

ตารางที่ 1 สรุปลำดับความสำคัญของปัจจัยที่โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรในเขตพื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยที่	โรงงานอุตสาหกรรมลำดับที่					
	1	2	3	4	5	6
1	ราคาค่าขนส่ง	ราคาค่าขนส่ง	ราคาค่าขนส่ง	ลักษณะองค์กรผู้ให้บริการขนส่ง	ลักษณะองค์กรผู้ให้บริการขนส่ง	การให้บริการ
2	การให้บริการ	การให้บริการ	ลักษณะองค์กรผู้ให้บริการขนส่ง	ด้านราคาค่าขนส่ง	ราคาค่าขนส่ง	ราคาค่าขนส่ง
3	การตอบสนองต่อลูกค้าที่รวดเร็ว	ลักษณะองค์กรผู้ให้บริการขนส่ง	การตอบสนองต่อลูกค้าที่รวดเร็ว	การให้บริการ	การให้บริการ	ลักษณะองค์กรผู้ให้บริการขนส่ง
4	ลักษณะองค์กรผู้ให้บริการขนส่ง	การตอบสนองต่อลูกค้าที่รวดเร็ว	การให้บริการ	การตอบสนองต่อลูกค้าที่รวดเร็ว	การตอบสนองต่อลูกค้าที่รวดเร็ว	การตอบสนองต่อลูกค้าที่รวดเร็ว

2. ระบบการให้บริการของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์

ผลการศึกษารายบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์แต่ละบริษัทที่โรงงานอุตสาหกรรมเลือกใช้บริการในด้านต่างๆ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

บริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์แต่ละบริษัทมีความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจมากที่สุด โดยแต่ละบริษัทจะมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน ซึ่งพนักงานแต่ละตำแหน่งจะมีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงาน และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อจะสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับด้านที่ตัวเองได้รับผิดชอบ โดยแต่ละบริษัทมีที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย พนักงานมีความรู้ในเรื่องรูปแบบการให้บริการและสามารถให้ข้อมูลได้รวดเร็ว

ด้านการติดต่อสื่อสาร แต่ละบริษัทมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองด้านความสะดวกของลูกค้า แต่โดยหลักๆ แล้วช่องทางการติดต่อที่รวดเร็วและแนบชิดที่สุดคือ การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์

ด้านความน่าเชื่อถือแต่ละบริษัทสร้างความน่าเชื่อถือในการขนส่งสินค้าที่มีเหมือนกันทุกบริษัท คือ การประกันราคาของสินค้า ในกรณีที่ระหว่างการขนส่งสินค้าเกิดความเสียหายจะมีการชดเชยมูลค่าของสินค้าตามสัญญาการว่าจ้าง และความตรงต่อเวลาจะเป็นอีกปัจจัยที่จะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี

ด้านความปลอดภัยของสินค้า ในการขนส่งสินค้าแต่ละประเภทมีการเลือกรถขนส่งสินค้าที่เหมาะสมกับประเภทของสินค้า สินค้าที่ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิกับไม่ต้องควบคุมอุณหภูมิ รถที่ใช้ในการขนส่งสินค้าจะแตกต่างกันรถขนส่งมีมาตรฐานสามารถรักษาสินค้าไม่ให้เสียหายตกหล่นระหว่างทางได้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปอาหารทางการเกษตร จำนวน 6 แห่ง พบว่าโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละแห่งมีการผลิตแปรรูปอาหารต่างประเภทกันส่งผลให้มีปัจจัยในการเลือกใช้บริการขนส่งโลจิสติกส์ที่แตกต่างกัน โดยโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารที่ต้องเก็บสินค้าไว้ได้หลายวัน เช่น ผัก ผลไม้ แห้งแข็ง หรือแช่เย็น ลูกชิ้น หมูยอ ที่ได้จากการแปรรูป ดังนั้นขั้นตอนการขนส่งนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการใช้รถห้องเย็นในการขนส่ง ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ที่ควรมีความสอดคล้องกับลักษณะธุรกิจของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร สุวรรณแสนทวี (2557) ที่พบว่าลักษณะองค์กรผู้ให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล สำหรับบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์มีการแบ่งแยกหน้าที่ของแต่ละฝ่ายงานอย่างชัดเจนและบริษัทผู้ให้บริการ

ขนส่งโลจิสติกส์มีการแบ่งแยกหน้าที่อย่างเหมาะสมแล้ว ส่วนปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการบริการและปัจจัยด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์เช่นกัน แต่เป็นปัจจัยที่โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้เลือกพิจารณาเป็นปัจจัยที่รองลงมาจากปัจจัยด้านลักษณะองค์กรผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทางการเกษตร ปัจจัยที่สำคัญ คือ การตอบสนองต่อลูกค้าของบริษัทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ เป็นงานหลักที่ทางผู้ให้บริการต้องปฏิบัติอยู่แล้ว บริษัทผู้ให้บริการขนส่งทุกแห่งจำเป็นต้องสนองความต้องการให้ลูกค้าพึงพอใจให้มากที่สุดเพื่อที่จะเป็นการดึงดูดลูกค้า เพราะฉะนั้นด้านการตอบสนองต่อลูกค้าจะเป็นเรื่องพื้นฐานที่บริษัทผู้ให้บริการขนส่งมีเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blackwell, Miniard, & Engel (2006, p.15 อ้างใน ชูชัย สมิติไกร, 2558) ที่กล่าวว่าการตระหนักถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นปัจจัยด้านจิตวิทยาที่สำคัญที่ต้องพิจารณา

สำหรับผลจากการสัมภาษณ์ด้านการให้บริการของบริษัทโลจิสติกส์จำนวน 3 แห่งนั้น บริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์แต่ละบริษัทจะมีความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจมากที่สุด โดยแต่ละบริษัทจะมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน ซึ่งพนักงานแต่ละตำแหน่งจะมีความรู้ ความสามารถในการด้านนั้นๆ และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อจะสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างเต็มที่ในด้านที่ตนเองได้รับผิดชอบ บริษัทมีการสร้างช่องทางการติดต่อที่หลากหลายช่องทางเพื่อจะตอบสนองต่อความสะดวกของลูกค้า บริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์สร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าโดยการตรงต่อเวลา มีการประกันราคาสินค้าที่จะสามารถทำให้ลูกค้าไว้วางใจ มีความอบอุ่นและสบายใจในการเลือกใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวัดคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman and et. al., (1990 อ้างใน ศิลปชัย อุ่นอรุณ, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

โรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตอาหารจำพวกที่ไม่ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ เสียหายยาก ไม่ต้องการความทนอุณหภูมิมากนัก มีการผลิตเป็นจำนวนมาก น้ำหนักเยอะและโรงงานอุตสาหกรรมใช้รถขนส่งโลจิสติกส์จำนวนมาก เช่น อาหารกระป๋อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งโลจิสติกส์ คือ ปัจจัยด้านราคา เพราะราคาค่าขนส่งโลจิสติกส์มีความสำคัญมากต่อต้นทุนทางการผลิต ดังนั้นการเลือกโลจิสติกส์ต้องมีการพิจารณาและวางแผนจัดการให้ดี สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ต้องควบคุมอุณหภูมิ เช่น อาหารแช่เย็น อาหารแช่แข็ง อาหารสดที่เสียง่าย โรงงาน

อุตสาหกรรมเหล่านี้จะเลือกพิจารณาจากลักษณะองค์กรผู้ให้บริการในด้าน ลักษณะของบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์มีความสอดคล้องกับลักษณะธุรกิจของโรงงานอุตสาหกรรม มีความสบายใจกับการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ที่เลือกใช้งานอยู่ บริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์มีการแบ่งแยกหน้าที่ของแต่ละฝ่ายงานชัดเจนและมีความเหมาะสม สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตอาหารที่ไม่ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ แต่เสียหายได้ง่าย เน้นการส่งออกนอกประเทศ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมผลิตผลไม้อบกรอบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการบริการ ผลผลิตภัณฑ์ที่ทำการขนส่งต้องสามารถติดตามได้ ตรงต่อเวลา และสามารถรักษาสภาพเดิม ผลผลิตภัณฑ์ไม่เสียหาย และสำหรับปัจจัยด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยที่โรงงานอุตสาหกรรมเลือกเป็นลำดับสุดท้าย เนื่องจากบริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์มีความต้องการบริการให้ลูกค้าพึงพอใจที่สุดทุกบริษัทอยู่แล้ว

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาปัจจัยด้านต่าง ๆ เพื่อเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งได้แก่ 1.ด้านความสามารถ 2.ด้านการเข้าถึงบริการ 3.ด้านการติดต่อสื่อสาร 4.ด้านความน่าเชื่อถือ และ 5.ด้านความปลอดภัย ในขณะเดียวกัน บริษัทผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ควรพัฒนา ปรับปรุงองค์กรเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มุ่งศึกษาเฉพาะประเด็นด้านอาหาร ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภทเพื่อที่นำผลการศึกษามาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ที่เหมือนหรือแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ชูชัย สมितिไกร. (2558). พฤติกรรมผู้บริโภค. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบญจพร สุวรรณแสนทวี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูป ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/2129/1/benjaporn_suwa.pdf .

(10 สิงหาคม 2562).

- บำรุง สังข์ขาว. (2554). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ามาท่องเที่ยว ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ปัญหาพิเศษ, หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/52930485/title.pdf . (25 สิงหาคม 2562)
- พชรพร เศรษฐยานนท์. (2554). การจัดการโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อผลประกอบการของร้านดอกไม้ ในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาเฉพาะบุคคล, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/399/1/pachara_sadt.pdf . (25 สิงหาคม 2562)
- พิมพ์ สมันต์. (2556). การประเมินขีดความสามารถผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนในนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์, หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/53910942/title.pdf . (25 สิงหาคม 2562)
- ศิลป์ชัย อุ่นอรุณ. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการ การปฏิบัติงานเพื่อกำจัดความสูญเปล่าและประสิทธิภาพการขนส่งทางบก กรณีศึกษา บริษัท เอ็น เอ็ม แอล จำกัด. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/145900.pdf> . (26 สิงหาคม 2562)
- สิทธิชัย ธรรมแสนห์. (2555). สมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทกิจการสถานบริการสปา ในจังหวัดชลบุรี กับขีดความสามารถอันพึงประสงค์ของผู้รับบริการ. รายงานการวิจัย, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/665/1/101-55.pdf> . (25 สิงหาคม 2562)

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอ
เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
Public opinion towards the services of Mae Hia Municipality Mueang
Chiang Mai District Chiang Mai Province

อภิรมย์ สีดาคำ, นพดณ ปัญญาวิรัตน์¹, วินิจ ผาเจริญ²
Aphirom Sridakam, Nopphadon Panyawiratat¹, Winit Pharcharuen²

Received: 5 November 2022; Revised: 5 December 2022; Accepted: 6 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 399 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนที่มาใช้บริการมีความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรวดเร็วที่ให้บริการ ด้านอาคาร/สถานที่และด้านประชาสัมพันธ์ 2. ประชาชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา สมาชิกในครอบครัวและประเภทการให้บริการต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้เฉลี่ย และสถานภาพสมรสต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่; Mahaculalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

² วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: aphirom2507@gmail.com

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของประชาชน; การให้บริการ; การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the opinions of the people towards the services provided by the Mae Hia Municipality Mueang Chiang Mai District 2) A comparative study of the level of people's opinion towards the services of Mae Hia Municipality. quantitative research The sampling population used in this research was 399 people residing in Mae Hia municipality as eligible voters. The results showed that

1. People who come to use the service have opinions on the services of Mae Hia Municipality. Mueang Chiang Mai District Chiang Mai Province overall agreed at a high level in all aspects. is the service provider in terms of facilities, convenience, and speed of service Building/Place and Public Relations 2. Gender people age, education level Family members and service types are different. There is a level of opinion on the services of Mae Hia Municipality. no different for people with different occupations, average incomes and marital status There were significantly different levels of opinion towards the services of Mae Hia Municipality at the .05 level.

Keywords: public opinion; the provision of services; local government

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นกล่าวได้ว่าเป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่ง ดังนั้น แนวความคิดในการกระจายอำนาจการบริหาร การปกครองประชาชนในท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น โดยพยายามกระจายอำนาจการปกครอง เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ โดยมีความเป็นอิสระ ปลอดภัยจากการรบกวนจากรัฐบาลมีความสามารถที่จะสนองความต้องการของพลเมืองในท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ในด้านนโยบายที่สำคัญยังคงต้องยึดตามแนวนโยบายแห่งรัฐ เช่น นโยบายการคลัง และนโยบายการป้องกันประเทศ เป็นต้น ดังนั้นหน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงมีความเป็นอิสระในระดับหนึ่ง ในการที่จะดำเนินกิจกรรมการบริหารของตนเองแต่อีกส่วนหนึ่งนั้น รัฐบาลยังคงต้องคงเอกสิทธิ์ในการควบคุมไว้ ทั้งนี้เพื่อรักษาสภาพความ

เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความมั่นคงของชาติไว้นั่นเอง ส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการปกครองตนเอง มีส่วนร่วมทางการบริหาร มีสิทธิมีเสียงดำเนินการปกครองกันเองอันเป็นรากฐาน และวิถีทางของการปกครองระบบประชาธิปไตยทำให้ประชาชนรู้สึกวาทน์มีความเกี่ยวพัน มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารที่ตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น ไปเลือกตั้ง ไปหาเสียง สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น ทำให้เกิดความรับผิดชอบ เกิดความหวงแหนและปกป้องต่อสิทธิผลประโยชน์ที่พึงได้รับ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ดีในการพัฒนาการเมืองระดับชาติต่อไป

ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่นที่เห็นอย่างเห็นรูปธรรม ก็คือเหตุผลที่ว่าไม่มีผู้ใดจะรู้ถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีที่สุดเท่าคนในท้องถิ่นเอง ซึ่งในการนี้จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการการเมือง การปกครอง และการบริหารท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดผู้นำท้องถิ่นที่จะก้าวมาเป็นผู้นำระดับชาติต่อไป และยังเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล สอดคล้องกับแนวความคิดของนักรัฐศาสตร์เสรีนิยม ซึ่งสนับสนุนการปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานและวิถีทางการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ดังบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเรื่องการปกครองในระดับท้องถิ่นขึ้นถือเป็นแนวนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐที่สำคัญคือ

1. รัฐพึงส่งเสริมประชาชนให้เข้าใจและเลื่อมใสศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รวมตลอดทั้งการปกครองท้องถิ่น
2. รัฐพึงส่งเสริมท้องถิ่นให้มีสิทธิปกครองตนเองได้ตามกฎหมายบัญญัติ
3. การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามบัญญัติแห่งกฎหมาย
4. คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้มาจากการเลือกตั้งเป็นหลัก การแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะกระทำเฉพาะในกรณีที่จำเป็นตามบัญญัติแห่งกฎหมาย

ดังกล่าวได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การสร้างความรักความหวงแหน ความเข้าใจสิทธิ และความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของประชาชน การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะรู้สึกตัวว่ามีความรัก ความผูกพัน มีส่วนได้ส่วนเสียต่อถิ่นอาศัย อันจะเป็นการสร้างพลเมืองที่รับผิดชอบต่อประเทศชาติในที่สุด ประเทศต่างๆ ในโลกจึงจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นเป็นกลไกที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงขึ้นในชาติการจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีองค์กรที่เป็นนิติบุคคล มีการเลือกตั้ง มีอิสระ ในการปกครองและมิงบประมาณของตนเอง

อยู่ในความควบคุมของรัฐในขั้นสุดท้ายเพื่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคลของไทย ปัจจุบันมี 6 รูปแบบ คือ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร

ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคลของเทศบาล เป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในระดับท้องถิ่น ดังที่กล่าวมาแล้ว และเหตุผลสำคัญของเทศบาลก็เพื่อให้ประชาชนได้รับความคิดเห็นในรูปแบบการบริหารจัดการเทศบาล การให้บริการในด้านต่างๆ การบริหารจัดการของคณะกรรมการองค์การบริหารในแต่ละแห่งนั้น อาจมีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะมีบริบทตามกฎหมายที่เป็นแบบเดียวกันก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะประชาชนในพื้นที่ได้พิจารณาเห็นความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสนใจศึกษาว่าประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ได้รับการบริการด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้เทศบาลปฏิบัติหรือไม่อย่างไร มีสิ่งใดที่เทศบาลที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้องค์การบริหารเทศบาลสนองตามเจตนารมณ์ของบัญญัติตามรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ใน 23 ชุมชน จำนวน 19,465 คน ผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโรยามาเน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามชุมชนต่างๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอิงจากเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ควบคุมคุณภาพ และให้คำแนะนำการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้

กับประชาชนในเขตเทศบาลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.9359

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัยและทำการสอบถามด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ฉบับ ได้ครบตามจำนวนที่คำนวณคิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ มีดังนี้ 4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา เช่น การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ 4.2 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 4.3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยการใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่นี้ คณะผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้แก่ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.5 อายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6 ระดับมีวุฒิการศึกษาระดับปวส. / อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 30.4 อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีรายได้เฉลี่ย 7,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.5 สถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 59.5 สมาชิกในครอบครัว 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.8 และมีประเภทการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 31.0

2. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรวดเร็วที่ให้บริการ ด้านอาคาร/สถานที่ และด้านประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการ

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกข้อมูลเบื้องต้น พบว่าประชาชนที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครอบครัวและประเภทการให้บริการต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้เฉลี่ย และสถานภาพสมรสมีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัยข้างต้นสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในทุกๆ ด้าน อาจเป็นเพราะเทศบาลเมืองแม่เหิยะ มีการบริหารจัดการที่ดีในทุกๆ ด้านจึงส่งผลทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมากในทุกๆ ด้านเหมือนกัน ทั้งนี้การให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะได้มุ่งเน้นการให้บริการประชาชนเป็นสำคัญ โดยเป้าหมายสูงสุดของการให้บริการคือการสร้างให้เกิดความพอใจความสะดวกรบายต่อการบริการแก่ประชาชนผู้รับบริการ ดังที่ Izogo & Ogba (2015) อธิบายว่าการให้บริการนั้นจะต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการ และการทำให้เกิดความพึงพอใจได้นั้นต้องผ่านการกระทำที่ดีของผู้ให้บริการ โดยการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการนั่นเอง ซึ่งเทศบาลเมืองแม่เหิยะ ได้ให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าว โดยส่งเสริมและพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้บริการด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว เอาใจใส่ ตลอดจนให้คำแนะนำ ตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงจะให้เห็นรายละเอียดแต่ประเด็นมีระดับอย่างไรดังต่อไปนี้

1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ากิจกรรมารยาทของพนักงานผู้ให้บริการมีความคิดเห็นในระดับมาก ความเหมาะสมในการแต่งกายของพนักงาน มีความคิดเห็นในระดับมาก ความเอาใจใส่และกระตือรือร้นในการบริการ มีความคิดเห็นในระดับมากและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีความรู้ในการบริการเป็นอย่างดีมีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศธร ถาวรวงศ์ (2541) ได้กล่าวถึงการให้บริการโดยสรุปไว้ว่า ในภาพรวมผู้รับบริการมีทัศนคติและความพึงพอใจในดานกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับค่อนข้างมากจาก เรื่องความสะดวกและเงื่อนไขในการติดต่อขอรับบริการของพนักงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ วรสุข (2552) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นผู้มารับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลแสนสุข อำเภอเมือง

จังหวัดชลบุรี ไขกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 คนพบว่าผู้มารับบริการของศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลแสนสุขมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการทั้ง 10 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมากเมื่อแยกเป็นรายดานยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกด้านเช่นกัน

2. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่นั่งและบริเวณรอรับบริการมีความเหมาะสมเพียงพอ มีความคิดเห็นในระดับมาก การให้บริการที่ดีกับผู้ใช้บริการ มีความคิดเห็นในระดับมาก และมีป้ายบอกทางหรือป้ายแสดงจุดให้บริการมีความคิดเห็นในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิต ทองนวด (2556) ซึ่งศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกของด้านนี้คือ มีเครื่องหมายป้ายหรือลูกศรชี้บอกสถานที่แนะนำจุดต่างๆ อย่างเพียงพอสามารถอธิบายได้ว่า เทศบาลให้ความสำคัญของการเข้าถึงหน่วยงานบริการของเทศบาลอย่างชัดเจนตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการ ด้านความรวดเร็วที่ให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า การได้รับการบริการทันเวลา มีความคิดเห็นในระดับมาก ระยะเวลาที่ให้บริการมีความเหมาะสมกับการรับบริการมีความคิดเห็นในระดับมากเจ้าหน้าที่ให้การบริการที่เสมอภาคเรียงลำดับก่อน-หลัง มีความคิดเห็นในระดับมาก และรวดเร็วในการให้บริการแต่ละขั้นตอนมีความคิดเห็นในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร วงษ์จำปี (2557) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลคลองพล อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสุรินทร์ ผลจากการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน สำหรับคุณภาพการให้บริการด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการของเทศบาลเมืองบางรักพัฒนา เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ให้บริการตรงความต้องการของผู้รับบริการอย่างเอาใจใส่ในบริการ อาจกล่าวได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญต่อคุณภาพการบริการในข้อนี้มากที่สุด เนื่องจากผู้รับบริการได้รับการบริการตามวัตถุประสงค์ของการมาใช้บริการ เจ้าหน้าที่ให้การบริการด้วยความรวดเร็วฉับไวถูกต้อง สำนักงานมีตัวอย่างการรับบริการแต่ละขั้นตอนให้ดูอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย สะดวกในการเข้ารับบริการ

4. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการ ด้านอาคาร/สถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ขนาดพื้นที่กว้างขวางและสะดวกในการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นในระดับมาก สถานที่ให้บริการมีความเหมาะสมกับการรับบริการ มีความคิดเห็นในระดับมาก อาคารสถานที่มีความมั่นคงแข็งแรง มีความคิดเห็นในระดับมาก และมีสะอาดและเพียงพอต่อการให้บริการ มีความคิดเห็นในระดับมาก

5. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการ ด้านประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า การมีสื่อต่างๆ เพื่อให้บริการ เช่นหนังสือพิมพ์ วารสาร โทรทัศน์มีความคิดเห็นในระดับมาก การจัดระบบการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่างๆ มีความคิดเห็นในระดับมาก และการเผยแพร่แหล่งข้อมูลข่าวสารผ่านทางวิทยุกระจายเสียง มีความคิดเห็นในระดับมาก มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ส่วนในเรื่องการเผยแพร่แหล่งข้อมูลข่าวสารผ่านทางวิทยุกระจายเสียง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ส่วนผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครอบครัวและประเภทการให้บริการต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ ไม่แตกต่างกัน ส่วนอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่างกัน สถานภาพต่างกันต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการของเทศบาล ฯ แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยสามารถถกผลึกในองค์ความรู้การให้บริการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเทศบาลเมืองแม่เหิยะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ดานพนักงานผู้ให้บริการมีการพัฒนาบุคลิกภาพเกี่ยวกับการบริการให้มากขึ้น และมีการประเมินการ แต่งกายของเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน เพื่อให้ประชาชนที่เขามารับบริการมีความพึงพอใจในให้บริการมากขึ้น 2) ดานสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดสถานที่นั่งให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และมีการแสดงรายละเอียดและขั้นตอนการให้บริการอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่มาใช้บริการมีความสะดวกและมีเขาใจในการเข้ารับบริการในขั้นตอนต่างๆ 3) ดานความรวดเร็วที่ให้บริการการจัดใหม่เลขเรียงลำดับก่อนหลัง และรักษามาตรฐานเวลาในการให้บริการให้ได้มาตรฐาน เพื่อความรวดเร็วในการให้บริการของประชาชน 4) ด้านอาคาร/สถานที่การจัดสถานที่จอดรถให้เป็นสัดส่วน และแบ่งสำนักหรือ กองให้เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน เพราะเมื่อเวลาประชาชนเขามาใช้บริการจะได้เห็นเด่นชัดและได้ เขาไป

ให้บริการอย่างถูกต้อง 5) ด้านประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการ การมีกลองแสดงเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการปรับปรุงเครื่องกระจายเสียงให้มีความดังชัดเจน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นพบและมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่า ด้านประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับขั้นตอนการให้บริการที่ต่ำกว่าด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการให้บริการ และประเด็นงานที่มาใช้บริการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ถึงอย่างไรตามก็ยังอยู่ในระดับความคิดเห็นที่เป็นที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม เทศบาลเมืองแม่เหียะก็ต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความพร้อมต่อการรับบริการจากประชาชนให้ดีกว่าเดิม โดยอาจต้องใช้วิธีการวิเคราะห์งาน การวิเคราะห์บุคลากร การวิเคราะห์โครงสร้างของหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความกระชับและคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน อันจะทำให้ผู้รับบริการเกิดความรู้สึกถึงความสะดวกสบายต่อขั้นตอนในการใช้บริการที่ดีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการทำงานของพนักงานเพื่อจะได้ข้อมูลการทำงานและนำไปแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป

2.2 ควรแบ่งแยกวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจเป็นรายสำนักหรือกองเพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับกองใดมีการบริการที่ดีที่สุดและนำไปปรับปรุงสำนักหรือกองอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พงศธร ถาวรวงศ์. (2541). ทศนคติและความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา:

ศึกษารณณิ์ดำเนินงานทะเบียนราษฎร. (หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
นโยบายสาธารณะ), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่43ก.

หน้า 1 -127. 24 สิงหาคม 2550.

- วิชิต ทองนวด. (2556). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบล
เกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. (หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาพร วงษ์จำปี. (2557). ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบล
คลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. (หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสาวลักษณ์ วรสุข. (2552). ความคิดเห็นผู้มารับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์สุขภาพ
ชุมชนตำบลแสนสุข. (หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่ว).
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Izogo, E. E., &Ogba, I. E. (2015). Service quality, customer satisfaction and loyalty in
automobile repair services sector. International Journal of Quality &
Reliability Management,32(3), 250-269.

ชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท The Happiness factor of the Elderly in the Urban and Rural communities

สายพิน เลาว้าง, วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ¹

Saipin Laowang, Wanpen Charoentrakulpeeti¹

Received: 8 November 2022; Revised: 13 December 2022; Accepted: 16 December 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุ และเสนอชุดความสุขของผู้สูงอายุ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทาราม ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนเมือง จำนวน 30 คน และผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำริน เป็นตัวแทนของชุมชนชนบท จำนวน 30 คน สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชุมชนเมืองร้อยละ 53 ทำกิจกรรมที่มีรูปแบบ ในขณะที่ร้อยละ 60 ทำกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ โดยร้อยละ 57 ทำกิจกรรมที่ทำคนเดียว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชุมชนชนบทร้อยละ 50 ทำกิจกรรมที่มีรูปแบบ ร้อยละ 53 ทำกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ โดยร้อยละ 50 ทำกิจกรรมที่ทำคนเดียว สำหรับกิจกรรมประเภทที่มีรูปแบบของผู้สูงอายุทั้งสองชุมชน คือ กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมการออกกำลังกายแบบกลุ่ม โดยปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ในขณะที่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชนบทมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคมและปัจจัยทางด้านจิตใจ และชุดความสุขของผู้สูงอายุทั้งสองชุมชน ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สุขภาพ การเงิน และพื้นที่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ความสุขของผู้สูงอายุ; ชุมชนเมือง; ชุมชนชนบท

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University

Corresponding Author, E-mail: Saipin802@gmail.com

Abstract

This research intends to investigate the factors and activities that contribute to the happiness of the elderly and to provide a series of happiness strategies for the elderly. This study is quantitative in nature. The instruments utilized in this study are questionnaires. This study comprised 30 elderly individuals from Wat Nantaram (representing the urban population) and 30 elderly individuals from Ban Huai Nam Rin (representing the rural community). Statistics utilized for data analysis were proportions and averages and applied statistical programs to analyze data. 53 percent of the elderly in urban neighborhoods participate in formal activities, 60 percent are in non-formal activities, and 57 percent do activities alone, according to the findings of the study. 50 percent of rural elderly engage in formal activities, 53 percent join in non-formal activities, and 50 percent perform activities alone. Religious activities comprise the form of activities for the elderly in both communities. Families, communities, health, finances, and recreational areas comprise the happiness series of the elderly in both communities.

Keywords: Happiness of Elderly; Urban Community; Rural community

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์และด้านสาธารณสุข ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งอัตราการเกิดและอัตราการตายที่ลดลง ส่งผลให้มีจำนวนประชากรวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมดจาก 65.5 ล้านคน คาดการณ์ว่าอีกไม่เกิน 4 ปี ข้างหน้า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) การที่บุคคลหรือกลุ่มคนหนึ่ง ๆ ก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุย่อมส่งผลให้กลุ่มคนเหล่านี้ต้องการเปลี่ยนบทบาททางสังคมไป ซึ่งผู้สูงอายุบางคนไม่สามารถปรับตัวหรือยอมรับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางด้านสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ เนื่องจากการเกษียณอายุ อาจทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่างเปล่า ไม่มีคุณค่าหรือไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง และปัญหาด้านสุขภาพร่างกายที่เสื่อมโทรมลง ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถดำรงชีวิตและไม่สามารถทำกิจกรรมตามที่ตนต้องการได้ นอกจากนี้แล้วค่านิยม

ของการมีครอบครัวของคนไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยน กล่าวคือคนไทยรุ่นใหม่นิยมมีครอบครัวในลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นจากเดิมที่เป็นครอบครัวแบบขยาย ส่งผลให้ให้จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีจำนวนน้อย เมื่อบุคคลก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอาจจะขาดบุคคลเอาใจใส่หรือขาดการได้รับความดูแลจากคนในครอบครัวได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกเครียด วิตกกังวล และในที่สุดอาจไม่มีความสุขในการดำรงชีวิตได้

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ และยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและภาษา ทั้งนี้ยังมีลักษณะทางภูมิประเทศแบบภูเขาและพื้นที่ราบ ส่งผลให้ประชากรมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในทุกพื้นที่ของจังหวัด ทั้งในพื้นที่ตัวเมือง และบริเวณรอบนอกเมืองเชียงใหม่หรือพื้นที่ต่างอำเภอ ดังนั้นจะเห็นว่าบริบททางพื้นที่ของแต่ละชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ตัวเมืองหรือชุมชนที่อยู่รอบนอกตัวเมือง อาจมีความแตกต่างหรือคล้ายกัน ทั้งทางด้านประเพณี วัฒนธรรม วิธีการดำรงชีวิต กิจกรรม รวมทั้งผู้คนที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรวัยสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ.2559 พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 15.7 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าในทุก ๆ ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่หรือชุมชนที่ตั้งอยู่รอบนอกเมืองจะมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ดังนั้น บทความนี้จึงมีเป้าหมายเพื่ออธิบายชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท โดยคาดหวังว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบทครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุหรือเพื่อส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท
3. เพื่อเสนอชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท

วิธีการดำเนินงาน

การศึกษาชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท ได้กำหนดให้ชุมชนวัดนันทาราม อำเภอเมืองเชียงใหม่ คือ ชุมชนเมือง และชุมชนบ้านห้วยน้ำริน อำเภอแม่ออน คือ ชุมชนชนบท กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทาราม (ชุมชนเมือง) จำนวน 30 คน และผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำริน (ชนบท) จำนวน 30 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) นอกจากนี้ทำการสัมภาษณ์สั้น ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ กิจกรรมมีรูปแบบ และกิจกรรมที่ทำคนเดียว เพื่อให้ได้ข้อมูลรูปแบบกิจกรรมของผู้สูงอายุ ความถี่ในการทำกิจกรรม และพื้นที่ในการทำกิจกรรม นอกจากนี้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุเพื่อวัดระดับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท วิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยโปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปทางคณิตศาสตร์และทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลเพื่อเสนอชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบกิจกรรมและพื้นที่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในชุมชนเมือง (ชุมชนวัดนันทาราม) ร้อยละ 53 ทำกิจกรรมที่มีรูปแบบ ร้อยละ 60 ทำกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ ร้อยละ 57 ทำกิจกรรมที่ทำคนเดียว และความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทารามอยู่ในระดับมาก ผู้สูงอายุในชนบท (ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน) ทำกิจกรรมที่มีรูปแบบ ร้อยละ 50 ทำกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ ร้อยละ 53 มีความถี่ในการทำกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำรินทำกิจกรรมคนเดียว ร้อยละ 50 มีความถี่ในการทำกิจกรรมระดับปานกลาง โดยพื้นที่ที่ผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบทใช้ในการทำกิจกรรมนั้นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่อยู่ในชุมชนหรือเป็นพื้นที่สาธารณะ ซึ่งผู้สูงอายุในชุมชนเมือง (ชุมชนวัดนันทาราม) มีการทำกิจกรรมในพื้นที่ดังต่อไปนี้ 1) วัดนันทาราม เป็นวัดประจำชุมชน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนชนรวมทั้งผู้สูงอายุ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบ คือ กิจกรรมทางศาสนา เช่น งานกฐิน งานตลากัวยสลาก งานผ้าป่า งานเข้าพรรษาและออกพรรษา นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพูดคุยของผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทารามอีก

ด้วย 2) ศาลาชุมชน เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีกิจกรรมการให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ 3) บ้านของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน และงานอดิเรกของผู้สูงอายุ จะมีการทำกิจกรรมในพื้นที่บริเวณบ้านของผู้สูงอายุ เช่น การเดินออกกำลังกาย การทำความสะอาดบ้าน ปลูกต้นไม้ และอ่านหนังสือ 4) ลานกีฬาวัดนันทาราม เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในการออกกำลังกายแบบกลุ่มร่วมกับคนในชุมชน โดยกิจกรรมการออกกำลังกาย ได้แก่ การเต้นแอโรบิก และการเล่นฟุตบอล 5) ตลาดประตูเชียงใหม่/กาดก้อม ผู้สูงอายุมีการทำกิจกรรมในพื้นที่นี้ คือ การเลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ

ผู้สูงอายุในชุมชนชนบท (ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน) มีการทำกิจกรรมในพื้นที่ดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) วัดศรีชลทาน เป็นวัดหลักของชุมชนบ้านห้วยน้ำริน มีการจัดกิจกรรมทางศาสนา ทำให้ผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมในบริเวณวัดอย่างสม่ำเสมอ 2) ตลาดศิริพร เป็นตลาดประจำชุมชนเปิดช่วงเย็น ส่งผลให้ในช่วงเย็นมีผู้สูงอายุจำนวนมากมาจับจ่ายซื้อของที่ตลาด นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำรินได้พบปะและพูดคุยกับคนในชุมชน 3) ลานอเนกประสงค์ โดยในพื้นที่นี้มีเครื่องออกกำลังกาย ผู้สูงอายุจึงมีการออกกำลังกายในพื้นที่นี้ 4) บริเวณคันนา/คันคลอง เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในการทำกิจกรรมปั่นจักรยานในช่วงเวลาเย็น โดยมีการปั่นจักรยานทั้งแบบกลุ่มหรือคนเดียว 5) บ้านของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมักจะอาศัยอยู่บ้าน และทำกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ เช่น การทำความสะอาดบ้าน กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน และงานอดิเรก เช่น การปักผ้า การฟังธรรม และดูรายการโทรทัศน์ เป็นต้น

สำหรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งแบบมีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ทำกิจกรรมที่มีรูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา ชุมชนเมืองใช้พื้นที่วัดนันทาราม ในขณะที่ชุมชนชนบทใช้พื้นที่วัดศรีชลทาน กิจกรรมการออกกำลังกาย ชุมชนเมืองใช้พื้นที่ลานกีฬาวัดนันทารามและชุมชนชนบทใช้พื้นที่ลานอเนกประสงค์และพื้นที่บริเวณคันนาและคันคลอง และกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ ได้แก่ การให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ และกิจกรรมจิตอาสา ในพื้นที่บริเวณศาลาชุมชน ส่วนกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบของผู้สูงอายุในเมืองจะทำกิจกรรมคนเดียวส่วนใหญ่ในพื้นที่บริเวณบ้านของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุในชนบทมีกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ ได้แก่ การปักผ้า ปลูกต้นไม้ และการทำความสะอาดบ้านและส่วนใหญ่มักเกิดในบริเวณบ้านของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ตลาดในชุมชนบ้านยังเป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้สูงอายุทำกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสื่อสารกัน หากพิจารณาตามพื้นที่สาธารณะที่ผู้สูงอายุทั้งสองชุมชนใช้ในการทำกิจกรรม พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและไม่รองรับต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ เช่น พื้นที่ลานอเนกประสงค์ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน ที่มีลักษณะเป็นพื้นลาดแข็ง ขาดร่มเงาและที่นั่งพัก ส่งผลให้

ผู้สูงอายุไม่สามารถทำกิจกรรมในเวลากลางวันได้ ดังนั้นควรมีการออกแบบพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผักสวนครัวในพื้นที่บริเวณบ้านของผู้สูงอายุหรือในพื้นที่สาธารณะ โดยมีการจัดประกวดหรือการแข่งขัน เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ และยังส่งผลทางตรงต่อสุขภาพทางกาย คือ มีอาหารปลอดภัยรับประทาน และส่งผลทางใจของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุไม่เกิดความรู้สึกเหงาและยังช่วยให้ประหยัด โดยหน่วยงานภาคท้องถิ่นอาจเสริมเรื่องการให้ความรู้ เช่น วิธีการปลูกเมล็ดพันธุ์ การทำปุ๋ยจากเศษใบไม้ หรือสถานที่นำร่องให้ผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

ตารางที่ 1.1 ความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท

ความถี่ในการทำ กิจกรรม	ชุมชนวัดนันทาราม (ชุมชนเมือง)		ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน (ชนบท)	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
กิจกรรมที่มีรูปแบบ				
น้อย	6	20	2	7
ปานกลาง	8	27	13	43
มาก	16	53	15	50
กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ				
น้อย	5	17	3	10
ปานกลาง	7	23	11	37
มาก	18	60	16	53
กิจกรรมที่ทำคนเดียว				
น้อย	4	13	7	23
ปานกลาง	9	30	15	50
มาก	17	57	8	27

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท

ผู้สูงอายุในชุมชนเมือง (ชุมชนวัดนันทาราม) ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.3 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้น

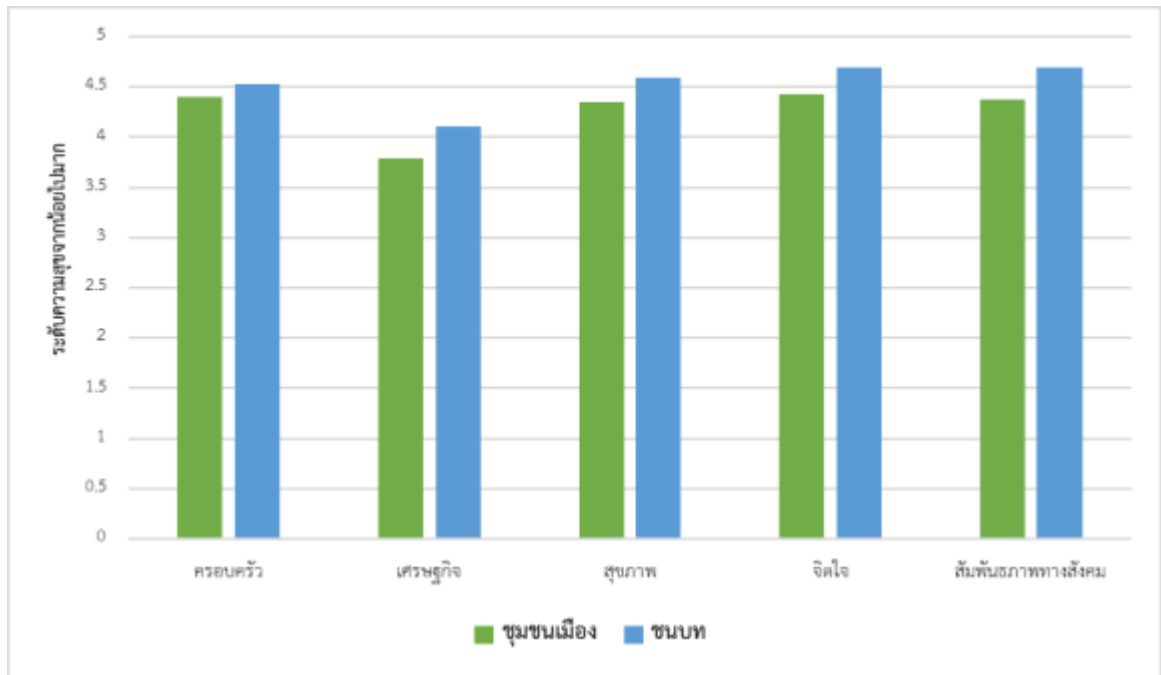
ประถมศึกษา และไม่ได้ประกอบอาชีพ และมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 63.3 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว

ผู้สูงอายุในชนบท (ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน) ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.7 เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.7 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ไม่ได้ประกอบอาชีพ และมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง (ชุมชนวัดนันทาราม) มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านครอบครัว โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.44 (ภาพที่ 1.) รองลงมาคือปัจจัยทางด้านจิตใจ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคม ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ และผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทารามมีระดับความสุขอยู่ในระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 90

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชนบท (บ้านห้วยน้ำริน) มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคม และปัจจัยด้านจิตใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.69 (ภาพที่ 1) ปัจจัยรองลงมา คือ ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ และผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำรินมีระดับความสุขอยู่ในระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 96.7

สรุปได้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง (ชุมชนวัดนันทาราม) มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคม ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทารามมีความสุขในระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 90 ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชนบท (ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน) มากที่สุด คือปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคม ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำรินมีความสุขในระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 96.7

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท

3. ชุดความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท

ชุดความสุขของผู้สูงอายุได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบกิจกรรมของผู้สูงอายุ ข้อมูลพื้นที่ในการทำกิจกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุข ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สุขภาพ การเงิน และพื้นที่ โดยปัจจัยที่คล้ายกันของทั้งสองชุมชน ได้แก่

1) ครอบครัว ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเล็ก ๆ ที่ทำในบริเวณบ้านของผู้สูงอายุเอง ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมการปลูกดอกไม้ ต้นไม้ หรือพืชผักสวนครัว

2) ชุมชน ควรส่งเสริมให้แต่ละชุมชนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันหรือระหว่างผู้สูงอายุและคนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาจเป็นกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยองค์กรหรือกลุ่มคน เช่น กิจกรรมให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ กิจกรรมเพิ่มทักษะของผู้สูงอายุ

3) สุขภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายผู้สูงอายุควรเล็งเห็นถึงความสำคัญในการออกแบบพื้นที่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย และยังทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าสังคมอีกด้วย ในส่วนของผู้สูงอายุ

ที่ไม่สะดวกหรือไม่สามารถเดินทางไปทำกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายด้วยตนเองที่ถูกต้องให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถออกกำลังกายได้ในบริเวณบ้านของผู้สูงอายุ

4) การเงิน ควรมีการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และสามารถเก็บออมได้ นอกจากนี้อาจมีการส่งเสริมการฝึกอาชีพหรือส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมได้

5) พื้นที่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ เช่น ลานกิจกรรม และวัด นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมหรือพัฒนาพื้นที่บริเวณบ้านของผู้สูงอายุ เช่น ชุมชนวัดนันทารามเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตัวเมืองเชียงใหม่และยังมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดและเติบโตในชุมชนวัดนันทาราม การดำรงชีวิตส่วนใหญ่อยู่ภายในชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกผูกพันกับชุมชน และผู้สูงอายุยังรู้สึกถึงความปลอดภัย เนื่องจากคนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีวัดนันทารามที่เป็นพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในชุมชนหรือระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน นอกจากนี้ในกรณีของชุมชนบ้านห้วยน้ำรินมีบริบททางพื้นที่เป็นพื้นที่ชนบท เนื่องจากตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ พื้นที่รอบชุมชนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร และยังมีธรรมชาติที่สวยงาม ภายในชุมชนมีวัดชลทาน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนกลางในการทำกิจกรรมทางศาสนาาร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัวและคนในชุมชน จะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและปราศจากความเครียด

สรุปผลการศึกษา

ปัจจัยที่มีบทบาทต่อความสุขของผู้สูงอายุทั้งสองชุมชน คือ ปัจจัยด้านจิตใจ เนื่องจากผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนบทบาททางสังคมไปทำให้ผู้สูงอายุมีวิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม การใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายทำให้ผู้สูงอายุพึงพอใจในชีวิต ปัจจัยด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุเพื่อลดความเครียดและความกังวลต่อความเพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ปัจจัยด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองชุมชนมีอายุอยู่ในช่วง 60 - 69 ปี ซึ่งเป็นวัยสูงอายุตอนต้นผู้สูงจึงยังคงมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและสามารถช่วยเหลืองานครอบครัวและทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง สำหรับปัจจัยที่ความแตกต่างระหว่างสองชุมชน คือ ปัจจัยด้านครอบครัวผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทารามมีคะแนน

ค่าเฉลี่ยมากกว่าผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำริน เนื่องจากการได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัว และการได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากบุตรหลานเป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในขณะที่ปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคม ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านห้วยน้ำรินมีคะแนนค่าเฉลี่ยมากกว่าผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทาราม เนื่องจากบริบททางพื้นที่ของชุมชนบ้านห้วยน้ำรินที่เป็นชนบท ทำให้ผู้คนเข้าถึงกันได้ง่าย มีพื้นที่ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น วัดและตลาด การมีสัมพันธภาพทางสังคมของผู้สูงอายุทั้งสองชุมชนนั้นหมายถึงการได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้าน จากคนในชุมชน และการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน มีการพึ่งพิงอาศัยกันและกัน และมีน้ำใจช่วยเหลือกันระหว่างผู้สูงอายุและคนในชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสุขในชีวิต

จากผลการศึกษากิจกรรมและพื้นที่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุทั้งสองชุมชนแบบมีรูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมการออกกำลังกาย โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการทำกิจกรรม คือ วัดประจำชุมชน และพื้นที่สาธารณะภายในชุมชน ส่วนกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบและ กิจกรรมที่ทำคนเดียวส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านของผู้สูงอายุ โดยรูปแบบกิจกรรมและพื้นที่ในการทำกิจกรรมของทั้งสองชุมชนมีความคล้ายกัน อาจเนื่องจากทั้งสองชุมชนไม่มีพื้นที่ที่เหมาะสมหรือรองรับต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยจะเห็นได้จากพื้นที่ลานอเนกประสงค์ของชุมชนบ้านห้วยน้ำรินที่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ เช่น ตัวลานเป็นพื้นลาดแข็ง ไม่มีสิ่งก้ำกึ่งแดด และไม่มีที่นั่งพัก เช่นเดียวกับชุมชนวัดนันทาราม ที่บริเวณลานกีฬาวัดเป็นพื้นลาดแข็งโล่ง ๆ ซึ่งไม่เอื้อต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในเวลากลางวันได้ ดังนั้นควรมีการออกแบบพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผักสวนครัวในพื้นที่บริเวณบ้านของผู้สูงอายุหรือในพื้นที่สาธารณะ โดยมีการจัดประกวดหรือการแข่งขัน เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ และยังส่งผลทางตรงต่อสุขภาพทางกาย คือ มีอาหารปลอดภัยรับประทาน และส่งผลทางใจของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุไม่เกิดความรู้สึกเหงาและยังช่วยให้ประหยัด โดยหน่วยงานภาคท้องถิ่นอาจเสริมเรื่องการให้ความรู้ เช่น วิธีการปลูก เมล็ดพันธุ์ การทำปุ๋ยจากเศษใบไม้ หรือสถานที่นาร่องให้ผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปัจจัยครอบครัว ปัจจัยชุมชน ปัจจัยสุขภาพ ปัจจัยด้านการเงิน และปัจจัยด้านการศึกษาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเพิ่มความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท ด้วยการส่งเสริมรูปแบบและพื้นที่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เหมาะสมที่จะช่วยสร้างความสุขให้ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท พบว่า ประเภทรูปแบบกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทั้งสองชุมชนมีการทำกิจกรรมมากที่สุด คือ กิจกรรมที่มีรูปแบบหรือกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นทางการ เช่นกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปัญญภัทร ภัทรกัณทากุล (2544) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามากที่สุด การที่ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามากกว่ากิจกรรมด้านอื่น ๆ เนื่องจากบริบทของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาประจำชาติและยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจอีกด้วย ในส่วนของระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีรูปแบบของผู้สูงอายุในชุมชนวัดนันทารามและชุมชนบ้านห้วยน้ำริน พบว่ามี ระดับการเข้าร่วมหรือมีความถี่สูง ซึ่งแตกต่างจากงานของ ปัญญภัทร ภัทรกัณทากุล (2544) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและชนบท พบว่าผู้สูงอายุทั้งชุมชนเมืองและชนบทมีความสุขในระดับที่สูงมาก ซึ่งไม่แตกต่างจากการศึกษาของ ภัทร ถามล (2554) ผู้สูงอายุชุมชนวัดไชยทิศ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีระดับความสุขในชีวิตในระดับมาก รวมถึงการศึกษาของ สุจิตรา สมพงษ์ (2557) ที่พบว่าผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐมมีความสุขอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองมากที่สุดคือปัจจัยด้านครอบครัว และของผู้สูงอายุในชนบทคือปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคม ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ ภัทร ถามล (2554) ที่ว่าผู้สูงอายุมีองค์ประกอบของความสุขในชีวิต ด้านการให้อำนาจแก่ตนเองในระดับมากที่สุด และการศึกษาของ สุจิตรา สมพงษ์ (2557) พบว่าผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐมมีมุมมองต่อความสุขว่า เกิดจากการช่วยเหลือตนเองได้ ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพร่างกาย การมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ ยิ้มแย้มแจ่มใส การแบ่งปันทุกข์และสุขได้เห็นความสำเร็จของลูกหลานและการได้ร่วมกิจกรรมในสถานสงเคราะห์

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง (ชุมชนวัดนันทาราม) คือ ปัจจัยด้านครอบครัว เนื่องจากชุมชนวัดนันทารามตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเมืองเชียงใหม่ ส่งผลให้ลูกหลานหรือคนในครอบครัวของผู้สูงอายุยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน เนื่องจากชุมชนอยู่ใกล้กับแหล่งงาน และสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังสามารถร่วมกิจกรรมกับคนในครอบครัวได้ง่าย หรือได้รับการดูแล

จากคนในครอบครัวอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ผู้สูงอายุในชนบท (ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน) มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพทางสังคม เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่นอกเขตเมืองเชียงใหม่ ส่งผลให้ลูกหลานหรือคนในครอบครัวต้องย้ายถิ่นฐานไปในพื้นที่อื่นเพื่อทำงานแลเพื่อศึกษา ผู้สูงอายุจึงมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน หรือมีการช่วยเหลือระหว่างเครือญาติที่อาศัยอยู่ใกล้กัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้นำชุมชนควรมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยหากเป็นชุมชนในเมือง อาจมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ผู้สูงอายุและคนในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การทำอาหาร การปลูกต้นไม้/จัดสวน หรือกิจกรรมออกกำลังกาย โดยกิจกรรมเหล่านี้อาจจัดในพื้นที่สาธารณะของชุมชน หรือพื้นที่บริเวณบ้านของผู้สูงอายุ หากเป็นในชุมชนชนบทควรมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ หรือระหว่างผู้สูงอายุและคนในชุมชน เช่น กิจกรรมกีฬาประจำหมู่บ้าน หรือกิจกรรมท่องเที่ยว โดยการทำกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะในชุมชนหรือพื้นที่นอจากชุมชน ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมีการออกแบบและวางแผนพื้นที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ให้เหมาะสม เพื่อผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมของผู้สูงอายุควรมีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุเองและระหว่างกลุ่มคนต่างอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชุมชนเมือง ดังนั้นการค้นคว้าเสนอแนะทางสำหรับการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์สำหรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ คชสีห์ และ เอกรินทร์ อนุกุลทธรณ. (2562). มิติการใช้พื้นที่สาธารณะและบทบาทความเป็นชุมชนดั้งเดิมในเมืองเชียงใหม่. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 20, 1, 5-18.
- เกสร มัยจัน. (2559). การสร้างความสุขด้วยจิตวิทยาเชิงบวก. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 24, 4, 673-681.
- ปัญญาภัทร ภัทรกัณทากุล. (2544). การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ภัทร ถามล. (2554). ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง: กรณีศึกษาชุมชนวัดไชยทิศเขต
บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์, หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รศรินทร์ เกรย์, อุมารณ ภัทรวานิชย์, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, และ เรวดี สุวรรณพเก้า. (2553).
มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ: มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ. สถาบันวิจัย
ประชากรและสังคม, บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัชรภัทร์ แซ่บัว และคณะ. (2560). กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของชมรมผู้สูงอายุเมตตา
ประชากรฯ ไร่ชิง: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. Veridian E-Journal, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10, 1, 1774-1786.
- ปัทพร สุนธมาน. (2557). โครงการการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนผู้สูงอายุ. วิทยาลัย
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา สมพงษ์. (2557). ความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ในจังหวัดนครปฐม.
วารสารพยาบาลตำรวจ, 6, 1, 204-218.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติจังหวัดเชียงใหม่. (2559). สูงวัยเริ่มสูงจริงหรือที่เชียงใหม่. [ระบบออนไลน์].
http://chiangmai.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=507:infographic-old&catid=163&Itemid=598.25
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ. (ม.ป.ป.). การเปลี่ยนแปลงและเตรียมตัวเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ. [ระบบออนไลน์].
<http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/soongwai/statics/health/prepared/topic001.php>.
- สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ. (ม.ป.ป.). บทบาทผู้สูงอายุต่อสังคม ครอบครัว ชุมชน. [ระบบออนไลน์]:
<http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai//statics/about/soongwai/topic006.php>.

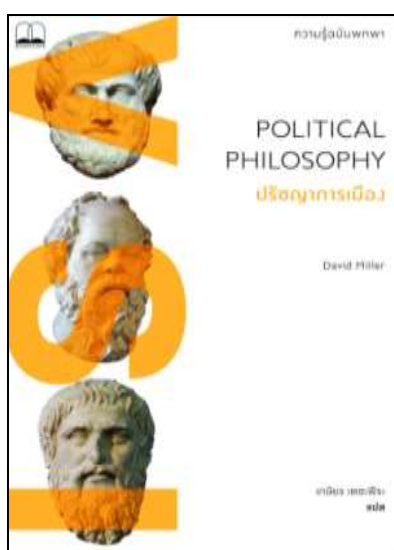
ปรัชญาการเมือง: ความรู้ฉบับพกพา

Political Philosophy: A Very Short Introduction

ภาวิดา รังษี, เชษฐ ใจเพชร¹

Pawida Rungsee , Chast Chaiphet

Received: 16 October 2022; Revised: 5 December 2022; Accepted: 6 December 2022

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน: เดวิด มิลเลอร์ (David Miller)

ผู้แปล: เกษียร เตชะพีระ

ปีที่พิมพ์: 2564

จำนวนหน้า: 239 หน้า

พิมพ์ครั้งที่: 2

สถานที่พิมพ์: กรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

หนังสือเรื่องปรัชญาการเมือง: ความรู้เบื้องต้น เขียนโดย เดวิด มิลเลอร์ ผู้แปลคือเกษียร เตชะพีระ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2564 มีเนื้อหา 7 บท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของการศึกษาปรัชญาด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับแง่มุมต่าง ๆ ทางการเมือง แสดงคำตอบและอธิบายโดยการยกตัวอย่างเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีความทันสมัย ทำให้ผู้อ่านรู้ถึงธรรมชาติของการศึกษาปรัชญา มองเห็นภาพรวมของปรัชญาการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประโยชน์จากการอ่านหนังสือเล่มนี้คือจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความแตกต่างหลากหลายทางความคิดของคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง อย่างไรก็ตาม เนื้อหาภายในบทไม่ได้ทำการแบ่งหัวข้อย่อย แต่ใช้การเขียนเชิงพรรณนา

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาการเมืองและการปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร: Lecturer at Program in Political Science and Local Government, Maejo University at Chumphon

ตั้งคำถามแล้วอธิบายไปเรื่อย ๆ เมื่อได้คำตอบแรกก็ตั้งคำถามต่อไปอีก ผู้อ่านจึงต้องทำความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ คิดตาม และสรุปคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการอธิบายในเชิงปรัชญาที่แตกต่างจากการเขียนให้ความรู้แบบอื่น จึงอาจเป็นการยากสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษาปรัชญาในการเข้าใจเนื้อหาของหนังสือ

คำสำคัญ: ปรัชญาการเมือง; ปรัชญาเบื้องต้น; เดวิด มิลเลอร์

Abstract

Political Philosophy: A Very Short Introduction by David Miller, translated by Kasian Techapeera, was published in 2021, contains seven chapters reflecting the nature of philosophy study through political questioning, finding answers, and explaining by giving examples relevant to the current contemporary situations. The book allows readers to learn philosophy study, the general picture of political philosophy from the past to the present. What readers gain from reading this book is an understanding of the diverse ideologies of people living within a political society. However, the chapters within are not divided into subchapters but are written descriptively while posing questions. Once an answer to a question is found, a subsequent question is then asked. This method drives readers to reflect on each topic, contemplate, and find solutions. This is a method of philosophical explanation that differs from other methods, rendering it more difficult for beginners to understand the content of this book.

Keywords: Political Philosophy, Principles of Philosophy, David Miller

บทนำ

อริสโตเติล บิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์กล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่ธรรมชาติให้อยู่ในเมืองหรือรัฐ” มนุษย์โดยธรรมชาติจะอยู่โดยลำพังมิได้หรือแม้แต่อยู่ในกลุ่มสังคมเพียงระดับครอบครัวก็ไม่เพียงพอ มนุษย์มีแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นภายในที่จะต้องอยู่ในองค์กรที่ใหญ่กว่าครอบครัวหรือแม้กระทั่งใหญ่กว่าหมู่บ้าน ซึ่งอริสโตเติลถือว่าไม่ทำให้ชีวิตคนสมบูรณ์ มนุษย์จึงต้องดิ้นรนรวบรวมหมู่บ้าน เพื่อก่อตั้งเป็นองค์กรการเมืองที่ใหญ่ขึ้นคือเป็นระดับนครรัฐซึ่งเป็นสังคมการเมือง โดยปรัชญาการเมืองถือเป็นองค์ความรู้ที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้เพราะศึกษาถึงชีวิต กิจกรรมทาง

สังคม ปัญหาทางการเมืองและรัฐในแ่งธรรมชาติ อันเป็นบ่อเกิดแห่งคุณค่าของสังคมการเมือง (สรวิชัย วงษ์สะอาด, 2561) การได้มาซึ่งความรู้ด้านปรัชญาการเมืองเกิดจากการตั้งคำถามและหาคำตอบซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ดังนั้น คำตอบเรื่องอำนาจรัฐ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรมของนักปรัชญาการเมืองในอดีตกับปัจจุบันอาจแตกต่างกัน

หนังสือเรื่องปรัชญาการเมือง: ความรู้ฉบับพกพา มีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของการศึกษาปรัชญา ด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับแง่มุมต่าง ๆ ทางการเมือง แสดงคำตอบและอธิบายโดยการยกตัวอย่างเชื่อมโยงกับสภาวะการณ์ปัจจุบันซึ่งมีความทันสมัย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมชาติของการศึกษาปรัชญา มองเห็นภาพรวมของปรัชญาการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงเข้าใจความแตกต่างหลากหลายทางความคิด หนังสือเล่มนี้จึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันในสังคมการเมือง

เนื้อเรื่อง

วิธีการเขียนในหนังสือเล่มนี้คือการตั้งคำถาม เพื่อนำเสนอข้อถกเถียงเกี่ยวกับการเมือง และแสดงผลของนักปรัชญาการเมืองเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 บท สรุปได้ดังนี้

บทที่ 1 ทำไมเราจึงต้องมีปรัชญาการเมือง มีหลายคำถามเกี่ยวกับปรัชญาการเมือง เช่น ทำไมต้องมีรัฐและไม่มีรัฐ ประชาชนเลือกระบบการปกครองได้หรือไม่ การได้มาซึ่งคำตอบที่แท้จริงต้องแยกระหว่างการให้ความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป กับวิธีคิดในเชิงปรัชญาของนักปรัชญาที่คิดอย่างเป็นระบบ ตั้งคำถามและวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบด้าน อย่างไรก็ตามคำตอบในทางปรัชญาจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะสังคมและการปกครอง ดังที่ผู้เขียนยกตัวอย่างว่าการปกครองที่ดีในอดีตอาจไม่ใช่การปกครองที่ดีในปัจจุบันก็ได้

บทที่ 2 อำนาจหน้าที่ทางการเมือง จากข้อถกเถียงในประเด็นเรื่องความจำเป็นของการมีรัฐและไม่มีรัฐซึ่งฝ่ายอนาธิปไตยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีรัฐ ขณะที่โทมัส ฮ็อบบส์ เห็นว่ารัฐมีความจำเป็นต่อมนุษย์ เพราะจะช่วยปกป้องชีวิตมนุษย์จากความป่าเถื่อน โหดร้าย ส่วน จอห์น ล็อก เห็นว่ารัฐจะช่วยอำนวยความสะดวกและทำให้ชีวิตมนุษย์มีความสุข ได้ข้อสรุปว่าเมื่อมนุษย์ยังต้องอยู่ภายใต้รัฐก็ต้องมีการเมืองและเชื่อฟังรัฐ รัฐมีหน้าที่จัดสรรผลประโยชน์ให้กับทุกคนอย่างเป็นธรรม เท่าเทียม ดังนั้น ถ้ารัฐจัดสรรผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมผู้ที่อยู่ภายใต้รัฐก็อาจไม่เชื่อฟังด้วยการอารยะขัดขืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

บทที่ 3 ประชาธิปไตย โทมัส ฮ็อบบส์ มีความคิดความมนุษย์ที่อยู่ภายใต้รัฐควรมอบอำนาจให้องค์อธิปัตย์ซึ่งอาจหมายถึงผู้ปกครอง แต่แนวคิดนี้ถูกโต้แย้งเพราะผู้ปกครองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมีมากกว่าผู้ปกครองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มนุษย์ไม่ควรมอบอำนาจเบ็ดเสร็จให้กับผู้ปกครอง ดังนั้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงมีการเลือกผู้แทนเข้าไปทำงานในสถาบันบัญญัติตามวาระ แต่การมอบอำนาจให้ผู้ปกครองหรือผู้แทนทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญเป็นเหมือนการมอบอำนาจให้กับกลุ่มคนที่เป็นเสียงส่วนน้อยตัดสินใจแทนคนส่วนใหญ่ ทำให้ประชาชนต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์เพื่อมีส่วนต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามประชาชนที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองได้นั้น ย่อมต้องเป็นชนกลุ่มใหญ่หรือมีทรัพยากรมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งผู้เขียนอธิบายว่าแม้สังคมประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับเสียงข้างมากแต่ก็ไม่ละเลยเสียงข้างน้อย เพราะวันหนึ่งคนที่เป็นเสียงข้างมากก็อาจจะกลายเป็นเสียงข้างน้อยได้ ในรัฐธรรมนูญจึงมีการบัญญัติเพื่อรับรองสิทธิของประชาชนไว้ และในสังคมยังมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของกันและกันด้วย

บทที่ 4 เสรีภาพกับขอบเขตจำกัดของการปกครอง มนุษย์มีความแตกต่างกัน พวกเขาควรมีสติในการเลือกใช้ชีวิตแต่ก็ต้องรู้จักขอบเขตในการใช้เสรีภาพ ทั้งนี้ เสรีภาพที่มนุษย์ได้รับอาจได้แก่การมีสิทธิได้เลือกอย่างหลากหลาย รวมถึงสามารถเลือกได้อย่างมีคุณภาพที่หมายถึงการมีทางเลือกไม่มากแต่ทุกทางเลือกมีต้นทุนไม่สูงเกินไป เสรีภาพมีทั้งในเชิงบวกและลบซึ่งรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงการใช้เสรีภาพของประชาชน รวมถึงประกันสิทธิเสรีภาพให้เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี แต่ในบางกรณีรัฐอาจต้องจำกัดเสรีภาพเพื่อปกป้องชีวิตของประชาชน เช่น การออกกฎหมายให้ผู้ใช้รถยนต์คาดเข็มขัดนิรภัย ห้ามเสพยาเสพติด รวมถึงหาแนวทางที่จะทำให้การใช้เสรีภาพของบุคคลหนึ่งไม่กระทบกับผู้อื่น อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของรัฐเกี่ยวกับเสรีภาพในช่วงเวลาหนึ่งถือเป็นเรื่องถูกต้อง เมื่อเวลาผ่านไปก็อาจไม่ใช้การตัดสินใจที่ส่งผลดีต่อสังคมก็ได้ รัฐจึงต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีแนวคิด มุมมองที่หลากหลาย และรับฟังประชาชนเพื่อกำหนดบทบาทแนวทางเกี่ยวกับเสรีภาพให้ได้อย่างที่ควรจะเป็น

บทที่ 5 ความยุติธรรม โดยทั่วไปแล้วความยุติธรรมอาจหมายถึงการบังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ กับทุกคนอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และคำนึงถึงความได้สัดส่วนตามความคู่ควรที่จะได้รับ เช่น หากใครทำงานหนักก็ควรได้รับผลตอบแทนที่มากกว่าคนทำงานน้อย ในอีกด้านหนึ่งกลับมีการถกเถียงเรื่องหลักความคู่ควรกับความจำเป็น เพราะบางคนอาจไม่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและจำเป็นต้องได้รับสิ่งนั้นมากกว่า สะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่างความคู่ควรกับความจำเป็นเพิ่มขึ้นด้วย ในหนังสือมีการกล่าวอ้างถึงทฤษฎีความ

ยุติธรรมของ จอห์น รอลส์ เพื่อให้เห็นความพยายามที่จะทำให้ความคู่ควรกับความจำเป็นสามารถไปด้วยกันได้ เห็นได้ว่าความยุติธรรมเป็นโครงสร้างที่ยังไม่แล้วเสร็จและต้องทำให้เป็นจริงต่อไป

บทที่ 6 สตรีนิยมและพหุนิยมวัฒนธรรม ที่ผ่านมาผู้ชายเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บังคับใช้กับผู้หญิง การกันไม่ให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในตัดสินใจที่ส่งผลต่อชีวิตของตนถือเป็นความล้มเหลวทางการเมืองและกระทบต่อประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพ เช่นเดียวกันภายในสถานิติบัญญัติก็ไม่ใช่พื้นที่ของชนกลุ่มน้อย เพราะพวกเขาไม่สามารถชนะการเลือกตั้งเข้ามาได้ ทำให้ผู้แทนตัดสินใจโดยไม่เข้าใจปัญหาของชนกลุ่มน้อย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมจึงต้องมีการกำหนดสัดส่วนตัวแทนที่มาจากผู้หญิงและชนกลุ่มน้อย รวมถึงมีการกำหนดแนวทางการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับชนกลุ่มนี้ แต่เราไม่อาจเอาหลักการเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคมาเป็นมาตรฐานหลักของความถูกต้องได้เสมอไป คนอาจยอมรับอย่างสมัครใจต่อสิ่งที่ตรงกันข้ามกับเสรีภาพและความเสมอภาคเพราะยึดถือต่อความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม เว้นเสียแต่ว่าคนจะถูกบังคับให้ทำตามความคิดและความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมจึงจะถือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

บทที่ 7 ชาติ รัฐ และความยุติธรรมระดับโลก ชาติคือการหลอมรวมของคนที่มีรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน ไว้วางใจกัน และรู้สึกว้าชาติของเราแตกต่างจากชาติอื่น อำนาจอธิปไตยใช้เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับชาติผ่านระบบกฎหมาย การปกครอง การศึกษา รวมถึงมีการสร้างระบบความเป็นธรรมเพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันความคิดเรื่องรัฐและชาติถูกมองว่าเป็นเรื่องล้าสมัยเพราะการเดินทางข้ามรัฐสะดวกขึ้น ประกอบกับปัญหาใหม่ ๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทำให้รัฐต่าง ๆ ต้องร่วมมือกันแก้ไข เป็นเรื่องยากที่จะหลอมรวมให้เกิดรัฐบาลโลกเพียงหนึ่งเดียว แต่ในอนาคตอาจมีความร่วมมือระหว่างรัฐมากขึ้น และใช้ความเป็นพลเมืองโลกสร้างความเท่าเทียมเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในระดับโลก

ในตอนท้ายของหนังสือผู้เขียนสรุปว่าเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไปจะยังมีคำถามเรื่องการเมืองมากมายให้นักปรัชญาต้องครุ่นคิด ทำความเข้าใจเพื่อหาคำตอบ

หนังสือนี้ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2546 และนำเสนอสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าอาจมีความร่วมมือระหว่างรัฐมากขึ้น ดังที่มืองค์การระหว่างประเทศเกิดขึ้นมากมาย แต่เป็นเรื่องยากที่จะหลอมรวมให้เกิดรัฐบาลโลกเพียงหนึ่งเดียว ดังที่มีการลงนามในสนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรปใน พ.ศ. 2535 ทำให้สหภาพยุโรปเป็นหนึ่งในตัวแสดงและผู้เล่นที่สำคัญในระบบระหว่างประเทศ เนื่องจากความเป็นยักษ์ใหญ่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง อีกทั้งยังเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ค้ำจุนและส่งเสริมบรรทัดฐานของระเบียบโลก โดยเฉพาะเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เสรีภาพ ประชาธิปไตย ความเท่าเทียม นิติรัฐ นิติธรรมและสิทธิมนุษยชน (ภาววิช อครปรมากุล, 2562)

อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นก็เป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจกับประเทศสมาชิกบางประเทศที่เห็นว่าสหภาพยุโรปใช้อำนาจออกกฎหมายในด้านต่าง ๆ โดยขัดกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในสหราชอาณาจักรประสงค์ถอนสมาชิกภาพออกจากสหภาพยุโรป นำไปสู่การทำประชามติใน พ.ศ.2559 และถอนสมาชิกภาพอย่างเป็นทางการในเดือนตุลาคม พ.ศ.2563 (สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากร ณ กรุงบรัสเซลส์, 2564)

ในประเด็นสุดท้าย แม้ว่าแนวคิดทางปรัชญาการเมืองจะสามารถต่อยอดไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อคนในสังคมในหลายเรื่อง ขณะที่อีกหลายเรื่องก็ทำได้ยากมากและต้องตั้งคำถามว่าจะทำให้เกิดขึ้นเป็นจริงได้อย่างไร เช่น การสร้างความยุติธรรมในสังคม ที่ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการตัดสินพิพากษาคดีความต่าง ๆ แต่รวมถึงการที่ประชาชนจะได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม เพราะในความเป็นจริงการเมืองระบอบประชาธิปไตยมักเดินควบคู่กันไปกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและโอกาสทางสังคมซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปแม้แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว

บทวิจารณ์

1. จุดเด่นของหนังสือมีดังนี้

1.1 เนื้อหาในหนังสือมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองเบื้องต้น เช่น สังคมสามารถปกครองตนเองโดยปราศจากอำนาจของรัฐได้หรือไม่ ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีกว่ารูปแบบการปกครองอื่น ๆ จริงหรือ รัฐควรมีอำนาจแทรกแซงเสรีภาพของมนุษย์หรือไม่และในเรื่องใด ความยุติธรรมทางสังคมสามารถทำงานควบคู่ไปกับตลาดได้หรือไม่ รวมถึงมีการนำเสนอประเด็นใหม่ที่มีความทันสมัย ได้แก่ เรื่องสตรีนิยมและพหุนิยมเชิงวัฒนธรรม ชชาติ รัฐและความยุติธรรมระดับโลก สะท้อนให้เห็นว่าความรู้ในวิชาปรัชญามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 การที่ผู้เขียนเป็นศาสตราจารย์ด้านทฤษฎีการเมืองแห่งมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด มีประสบการณ์การสอนและการเขียนหนังสือมาหลายเล่ม ทำให้เขาสามารถเชื่อมโยงให้เห็นพัฒนาการของความคิดทางปรัชญาที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่ โทมัส ฮ็อบบส์ จอห์น ล็อก ฌอง ฌากส์ รูสโซ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ไปจนถึงไอแซยาร์ เบร์ลิน จอห์น รอลส์ แล้ววิพากษ์แนวคิดของนักปรัชญาเหล่านั้น รวมถึงยกตัวอย่างเหตุการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

2. จุดด้อย ผู้เขียนมีวิธีการเขียนนำเสนอประเด็นหลักในแต่ละบทที่ต่อเนื่องกัน แต่เนื้อหาภายในบทไม่ได้ทำการแบ่งหัวข้อย่อย ใช้การเขียนเชิงพรรณนา ตั้งคำถามแล้วอธิบายไปเรื่อย ๆ เมื่อ

ได้คำตอบแรกก็ตั้งคำถามต่อไปอีก ผู้อ่านจึงต้องทำความเข้าใจประเด็นย่อยจากเนื้อหาในแต่ละบทเอง คิดตาม และสรุปคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการอธิบายในเชิงปรัชญาทั่ว ๆ ไป แตกต่างจากการเขียนให้ความรู้แบบอื่น ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับการเขียนในลักษณะนี้จึงอาจไม่เข้าใจเนื้อหาของหนังสือ

3. สิ่งที่ได้จากการอ่านหนังสือ ได้แก่

3.1 การได้รู้จักหลักปรัชญาพื้นฐานของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และนำมาตั้งคำถามต่อสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่ควรเป็น สิ่งใดคือความถูกต้องเป็นธรรม โดยใช้การวิเคราะห์อย่างรอบด้าน มีเหตุผล เพราะคำถามในเชิงปรัชญาไม่มีคำตอบตายตัวที่ใช้ได้ในทุกช่วงเวลา ดังเช่นที่ผู้เขียนนำเสนอว่าการตัดสินใจของรัฐเกี่ยวกับเสรีภาพในช่วงเวลาหนึ่งอาจเป็นเรื่องถูกต้อง แต่เมื่อเวลาผ่านไปการกระทำในลักษณะเดียวกันนั้นอาจไม่ใช่การตัดสินใจที่ส่งผลดีต่อสังคมก็ได้ เช่น ในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 รัฐบาลอาศัยอำนาจที่มีตามกฎหมายออกประกาศ คำสั่งในการจำกัดการเดินทางของประชาชน รวมถึงให้ทุกคนสวมหน้ากากอนามัยในที่สาธารณะ แม้จะช่วยป้องกันโรคระบาดได้แต่ก็ส่งผลให้เกิดความชบเซาทางเศรษฐกิจ ประชาชนไม่สามารถประกอบอาชีพและใช้ชีวิตตามปกติได้ เมื่อสถานการณ์ผ่อนคลายลง ประชาชนได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดอย่างทั่วถึง รัฐบาลกลับมารับฟังข้อเรียกร้องของภาคส่วนต่าง ๆ และผ่อนคลายมาตรการป้องกันโรคระบาดเพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตัวกลับมาใช้ชีวิตให้ใกล้เคียงกับวิถีชีวิตตามปกติมากที่สุด

3.2 ทำให้เข้าใจว่าความรู้ทางปรัชญาการเมืองเป็นความเข้าใจในระดับรากฐานซึ่งจะต้องมีการต่อยอดเพื่อกำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติ เช่น การจัดทำกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิของประชาชน การออกแบบรูปแบบวิธีการปกครองที่การลดการรวมศูนย์อำนาจและกระจายอำนาจการปกครองมากขึ้น การมีนโยบายด้านสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ การรวมกลุ่มระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งหากไม่รู้ในหลักการนี้ก็อาจเข้าใจผิดไปว่าปรัชญาการเมืองเป็นแต่เพียงแนวคิด ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรเลย

สรุปผล

หนังสือเรื่องปรัชญาการเมือง: ความรู้ฉบับพกพา เป็นหนังสือที่จะทำให้เข้าใจธรรมชาติของการนำเสนอในแบบของปรัชญาการเมืองคือการตั้งคำถามและหาคำตอบ เปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านได้คิดวิเคราะห์และหาคำตอบอย่างรอบด้านในมุมมองของตน โดยปูพื้นฐานด้วยการสำรวจประเด็น

การเมืองพื้นฐานอย่างรอบด้าน ทันสมัย นำเสนอพัฒนาการทางความคิดของนักปรัชญาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งยกตัวอย่างเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าปรัชญาการเมืองคือรากฐานของความคิดที่ปรับเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาและสภาพสังคม ดังนั้น เมื่อคนในสังคมมีความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเข้าใจต่อปรัชญาการเมืองจะช่วยให้สามารถหาแนวทางวิธีการทางการเมืองการปกครองร่วมกันเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้

เอกสารอ้างอิง

- เดวิด มิลเลอร์. (2564). ปรัชญาการเมือง: ความรู้เบื้องต้น [Political Philosophy: A Very Short Introduction] (เกษียร เตชะพีระ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: bookscape. (ต้นฉบับตีพิมพ์ ปี ค.ศ. 2003).
- ภาวิช อครเปรมาภูน. (2562). บทบาทของสหภาพยุโรปและความรับผิดชอบต่อการจัดการปัญหาผู้อพยพในช่วง 2015-ปัจจุบัน, วารสารยุโรปศึกษา, 25(1), 68-109.
- สรวิชัย วงษ์สะอาด. (2561). ปฐมเหตุแห่งปรัชญาการเมือง, วารสารศิลปการจัดการ, 2(2), 103-116.สหภาพยุโรป จุดเริ่มต้นจนถึง Brexit. (2564, มกราคม). CPMU news, 6(1), 4-6.